

Minttumaaria Jaakkola, Salla Laasonen ja Timo Vuorisalo

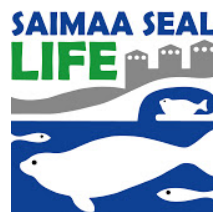
**SAIMAANNORPAN SUOJELUUN LIITTYVIEN
ASENTEIDEN KEHITYS VUOSINA 2013–2018 JA
SAIMAANNORPPA LIFE -HANKKEEN VAIKUTUKSET
ASENNEILMAPIIRIN MUUTOKSEEN**

TULEVAISUUDEN TUTKIMUSKESKUS
TUTU eJULKAISUJA 1/2019

**SAFEGUARDING THE SAIMAA RINGED SEAL
LIFE12 NAT/FI/000367 LIFE Saimaa Seal**

Toimenpide D4 Saimaannorpan suojeluun liittyvät asenteet Saimaannorppa LIFE- hankkeen alkaessa ja päättyessä paikallisesti sekä kansallisesti.

Copyright © 2019 Jaakkola, Laasonen, Vuorisalo & Tulevaisuuden tutkimuskeskus,
Turun yliopisto

Kansikuva © Juha Taskinen: Kusti-kuutti ponnahtaa jäälle Haukivedellä.

ISBN 978-952-249-519-8

ISSN 1797-1322

TULEVAISUUDEN TUTKIMUSKESKUS

Turun kauppakorkeakoulu

20014 TURUN YLIOPISTO

Turku: Rehtorinpellonkatu 3, 20500 TURKU

Helsinki: Korkeavuorenkatu 25 A 2, 00130 HELSINKI

Tampere: Åkerlundinkatu 2, 33100 TAMPERE

www.utu.fi/ffrc

tutu-info@utu.fi

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ	4
ABSTRACT.....	5
1. JOHDANTO	6
2. AINEISTO.....	8
2.1 Sanomalehtiaineisto.....	8
2.2 Haastatteluaineisto.....	8
3. MENETELMÄT	10
4. TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU.....	12
4.1 Mediakeskustelu ja sen muutos seurantajaksojen välillä Itä-Savossa ja Helsingin Sanomissa	12
4.2 Asenneilmapiirin muutos sidosryhmäkentässä.....	18
5. JOHTOPÄÄTÖKSET	34
6. KIITOKSET.....	40
7. KIRJALLISUUS	41
LIITE 1. Haastattelukysymykset.....	42
LIITE 2. NVivo teema-analyysi sanomalehtiaineistosta.....	43

TIIVISTELMÄ

Yksi Saimaannorppa LIFE -hankkeen tavoitteista on ollut kuvata saimaannorppaan ja sen suojeluun liittyvien asenteiden kehitystä yhtäältä pitkällä aikavälillä 1900-luvun alusta 2000-luvun alkuun ja toisaalta hankkeen aikana vuosina 2011–2016. Jälkimmäisen jakson aikana erityisen kiinnostuksen kohteena on ollut LIFE-hankkeen käytännön toimenpiteiden vaikutus mahdollisiin asenneilmapiiriin muutoksiin. Käsillä oleva raportti on jatkoa vuonna 2014 valmistuneelle, pitkän aikavälin kehitystä ja vuosien 2011–2013 asenneilmapiiriä käsitteelle, saman tutkimusryhmän raportille. Kummankin raportin tutkimusaineiston ovat muodostaneet paikallisen sanomalehden Itä-Savon ja kansallisen median Helsingin Sanomien sanomalehtikirjoitukset sekä hankkeen tunnistamien eri sidosryhmien edustajien haastattelut. Saatuja tuloksia on verrattu saimaannorppaa koskevaan muuhun tutkimuskirjallisuuteen. Tässä raportissa tarkastellaan asennemuutosta vuosien 2011–2012 aineistosta vuosien 2015–2016 uuteen aineistoon. Tutkimusaineisto on koostunut 357 sanomalehtiartikkelista (joista yli 86 % Itä-Savossa) ja 29 puolistrukturoidusta haastattelusta. Molemmat aineistot koodattiin ja analysoitiin laadulliseen analyysiin käytettävällä NVivo-ohjelmalla.

Tulosten perusteella saimaannorppan suojeluun suhtaudutaan nykyään yleisesti ottaen myönteisesti ja keskustelun ilmapiiri on rauhoittunut hankkeen kuluessa. Tulos on yhdenmukainen Metsähallituksen ja Luonnonvarakeskuksen selvitysten kanssa. Mediakeskustelun keskeisimmät muutokset ovat olleet saimaannorppaa käsittelevien sanomalehtikirjoitusten määrän väheneminen noin kolmanneksella, käytännön suojelutoimien hyväksyttävyyden selkeä kasvu mediassa käydyssä arvokeskustelussa, sekä mediassa äänensä kuuluville saavien toimijoiden vaihtuminen. Keskustelun hiipuminen selittyy luontevasti suojelupoliittisen tilanteen muutoksella. Jaksolla 2011–2013 ilmapiiriä kärjistivät kiivas keskustelu verkkokalastuksen rajoittamisen tavoista (pakko vai vapaaehtoisuus), Euroopan Unionilta tullut virallinen huomautus saimaannorppan suojelun tilasta sekä vuonna 2011 asetetut verkkokalastusta rajoittavat asetukset ja samaa vuonna julkaistut saimaannorppan suojelun strategia ja toimenpideohjelma. Vuosien 2015–2016 seurantajaksoilla tilanne oli selvästi rauhoittunut, ja Itä-Savossa saivat eniten huomiota osakseen norppansuojelun käytännön toimenpiteet, kuten norppaturvallisten kalastusvälineiden kehitys, pesäkinosten kolaus ja pesälaskennat. Näihin toimenpiteisiin suhtauduttiin sanomalehtiartikkeleissa pääosin myönteisesti.

Sidosryhmähaastattelujen perusteella vastakkainasettelu ei kuitenkaan ole kokonaan hävinnyt, vaan haastateltujen näkemykset suojeluun liittyvästä asenneilmapiiristä vaihtelivat edelleen sidosryhmittäin. Suomen kokoisessa maassa haasteena on, että yhden teeman ympärillä olevat toimijat tuntevat toisensa vuosien tai jopa vuosikymmenten takaa, jolloin yksittäisten henkilöiden välisillä henkilösuhteilla on suuri rooli. Kokonaan uusi piirre oli luovuttamisen ilmapiiri tai keskusteluväsymys suojelun keinoja kyseenalautavissa ihmisryhmissä. Jo aiemmassa raportissa havaittu sidosryhmien sisäinen heterogeenisuus korostuu käsillä olevassa raportissa entisestään.

Hanke sai osakseen runsaasti näkyvyyttä paikallislehdessä ja myös haastattelujen perusteella hanke tunnettiin hyvin tai kohtalaisesti. Kuntien maankäytön suunnittelusta vastaavien virkamiesten asenteet norppansuojelua kohtaan kohenivat hankkeen aikana, johtuen mahdollisesti parantuneesta yhteistyöstä ELY-keskuksen kanssa. Tulosten perusteella paikallisten sidosryhmien osallistaminen päätöksentekoprosesseihin ei onnistunut erityisen hyvin. Etenkin paikallisten vesialueiden omistajien aidossa osallistamisessa suojelutoimenpiteiden suunnitteluun on vielä kehittämistä.

ABSTRACT

One of the objectives of the Safeguarding the Saimaa Ringed Seal LIFE Project was to analyze historical development of attitudes towards the seal and its protection in the long term since about 1900 AD, and more specifically during the project period 2011–2016. During the latter period the possible impact of the project on the changing attitudes was a specific focus. This report is an update of the previous report by the same research group, published in 2014. In both reports, research material has consisted of newspaper articles published in the local newspaper *Itä-Savo* and in the leading national newspaper *Helsingin Sanomat*. In addition to newspaper data, representatives of main stakeholder groups were interviewed in both study periods. In this report we compare the change in attitudes from the period 2011–2012 to the period 2015–2016, the latter representing the terminal phase of the project. The data consisted of 357 newspaper articles (more than 86% of them published in *Itä-Savo*) and 29 semi-structured stakeholder group member interviews. Both data set were coded and analyzed with NVivo software.

Our results indicate, in parallel with earlier surveys by the Finnish Forest Service and Natural Resources Institute Finland, that attitudes towards Saimaa seal protection are now predominantly very positive and discussion on conservation measures less heated than in the early 2010s. The greatest changes in media discussion in our data were the decline by one third of the total number of newspaper articles dealing with the Saimaa seal, the increasing public acceptance of conservation measures, and a clear change in actors who gained publicity in the local media. The overall calming down of public discussion was not a surprise considering the very active debate on methods of curtailing net fishing during the early project period, as well as the formal notice of the European Commission to Finland (2010) on the lack of adequate protection of the Saimaa seal. In 2011 the Finnish government also issued two decrees that restricted fisheries to enhance the conservation status of the Saimaa seal, and both the conservation strategy and plan of the Saimaa seal were completed. By the period 2015–2016 discussion had already calmed down, and was now more focused on the practical measures to protect the seal. These measures were generally very positively received by the local newspaper.

According to stakeholder interviews the old confrontation of stakeholder groups still partially prevails, although the stakeholder groups themselves turned out to be even more heterogeneous than at the onset of the project. In a small country like Finland the challenge is, that the actors of the specific themes know each other from years or decades ago, and interpersonal relations have a big role. A new phenomenon was the mood of “giving up” within those stakeholder groups that had earlier been most critical toward conservation measures.

Overall, the project was reasonably well known among stakeholders and received a considerable amount of media publicity. The attitudes of municipal land-use planners grew more positive towards conservation measures during the project period, maybe due to improved cooperation between them and the regional ELY center. Attempts to participate local stakeholder groups in the conservation planning processes did not, however, succeed very well. Especially the local owners of water areas were more or less excluded from the planning process.

1 JOHDANTO

”Saimaannorpan suojelun tavoitteiden saavuttaminen edellyttää suojeluyönteistä asenneilmapiiriä ja laajaa kaikkien asianomaisten sitoutumista toimintaan” (Ympäristöministeriö 2011).

Saimaannorppa LIFE -hankkeen (Safeguarding the Saimaa Ringed Seal, myöhemmin *LIFE -hanke*) yksi keskeinen tavoite on ollut kuvata saimaannorppaan ja sen suojeluun liittyviä asenteita yhtäältä noin vuosisadan mittaiselta jaksolta 1900-luvun alusta 2000-luvun alkupuolelle (historiallinen osuus) ja toisaalta viimeisen vuosikymmenen aikana, jolloin mielipiteet etenkin saimaannorpan suojelun keinojen ympärillä ovat Saimaan alueella kuohuneet ennen näkemättömällä tavalla. Jälkimmäisen jakson ensimmäinen asenne selvitys kuvasi asenneilmapiirin sekä paikallisesti että kansallisella tasolla vuosina 2011–2013 (Jaakkola ja muut 2014) ja nyt käsillä oleva selvitys vuosina 2015–2017. Eriyksen kiinnostuksen kohteena tässä raportissa on vuosina 2013–2018 käynnissä olleen LIFE-hankkeen käytännön toimenpiteiden vaikuttavuus nähtävillä oleviin asenneilmapiirin muutoksiin.

Hankkeen ensimmäinen asenneilmapiiri-raportti valmistui vuonna 2014 ja siinä kuvattiin saimaannorppaan ja sen suojeluun liittyvien asenteiden historiallista kehitystä sekä asenneilmapiiriä hankkeen alkuvaiheessa vuosina 2011–2013 (Jaakkola ja muut 2014). Raportti perustui paikallisen sanomalehden Itä-Savon ja kansallisen median Helsingin Sanomien yhteensä 534 sanomalehtikirjoitukseen sekä 48 eri sidosryhmien edustajan haastatteluun. Sekä sanomalehti- että haastatteluaineistot osoittivat kaikkien sidosryhmien sinänsä tukevan saimaannorpan suojelua, mutta suojelun keinoista ja tietoperustasta oltiin vahvasti eri mieltä. Tutkimus myös osoitti sidosryhmien (kuten luonnonsuojelijoiden ja tutkijoiden tai luonnonsuojelijoiden ja paikallisten) välisen rajanvedon olevan vaikeaa ellei jopa harhaanjohtavaa, ja toisaalta suojelutoimien menestymiseen saattoivat vaikuttaa hallinnon eri tahojen välinen epäluottamus.

Kuten kahdessa aiemmassa saimaannorpan suojeluun liittyvää asenneilmapiiriä selvittäneessä tutkimuksessa (Mosseinen 1997, Tonder ja Jurvelius 2004), myös vuoden 2014 raportissa tuli korostuneesti esiin joidenkin sidosryhmien edustajien vahva ja ilmeisesti suureksi osaksi aiemmista suojelukiistoista (etenkin rantojensuojelu- ja Natura-ohjelmista) juontuva epäluottamus. Osa paikallisista asukkaista suhtautui epäillen tutkijoiden tuottamaan tieteelliseen tietoon, ja koki tutkijoiden ja ympäristöhallinnon vähätelevän heidän omaa kokemusperäistä norppa- ja aluetietouttaan. Heitä myös huolesti päätäntävällän siirtyminen pääkaupunkiseudulle ja Brysseliin norpansuojeluun liittyvissä asioissa. Raportin perusteella yksittäisellä vaikuttajajaksolla voi olla suuri vaikutus norppa-asenteisiin ja vastakkainasettelun syntymiseen. Jaakkola ja muut (2014) suosittelivat paikallisten asukkaiden aiempaa huomattavasti kiinteämpää osallistamista suojelun suunnitteluun ja päätöksentekoon tehokkaimpana keinona asenneilmapiirin parantamiseen paikallistasolla.

Hankkeen omien ja muiden tahojen tekemien tutkimusten perusteella sidosryhmien välinen vastakkainasettelu ja kriittinen suhtautuminen norpansuojelun keinoihin näyttävät viime vuosina lientyneen. Luonnonvarakeskuksen selvityksen perusteella osakaskuntien vesialueiden osakkaat, vakituiset asukkaat ja vapaa-ajanasuntojen omistajat suhtautuivat vuonna 2016 hyväksyvämmiin verkkokalastuksen rajoituksiin ja tutkijoiden kannanarvioihin kuin vuonna 2010 (Kolari ja muut 2018). Enemmistö vesien omistajista oli vuonna 2016 vakuuttunut saimaannorpan uhanalaisuudesta. Taloustutkimuksen uuden selvityksen mukaan saimaannorpan suojeluun suhtaudutaan Saimaan alueella erittäin myönteisesti ja peräti 88 % kyselyyn vastaajista pitää kalastusrajoituksia perusteltuina (Turja 2018). LIFE-hankkeen tunti nimeltä 42 % vastaajista. Hankkeen tunnettuus on siis Saimaan alueella kohtalaisen hyvä.

LIFE-hankkeessa on pyritty lisäämään Saimaan alueen paikallisten asukkaiden sekä vapaa-ajan asukkaiden omakohtaista osallistumista suojelutoimiin, sekä lisäämään keskeisten sidosryhmien tietoisuutta saimaannorpasta ja sen suojelusta (Safeguarding the Saimaa Ringed Seal -hankesuunnitelma 2013). Osallistamiseksi voidaan katsoa luontojärjestöjen toimet kalastustapojen muuttamiseksi, joita ovat Verkon vaihto katiskaan- tempaukset, katiskojen nielurajoittimien jakaminen sekä "Olen norpan ystävä – en kalasta verkoilla" -diplomien myöntäminen. Paikkakuntalaisten sekä vapaa-ajan asukkaiden konkreettisiin suojelutoiminpiteisiin osallistumista ovat mahdollistaneet apukinosten kolaamiset ja pesälaskennat, joihin on rekrytoitu erityisesti Saimaan vesistöalueen tuntevia vapaaehtoisia. Tiedottamista on edistetty eri osahankkeissa esimerkiksi norppalähettilästoiminnalla, järjestämällä lapsille norppaleirejä sekä tiedottamalla hankkeesta esitteillä, verkkosivuilla sekä perinteisen ja sosiaalisen median kanavissa. Näiden käytännön toimien on perustellusti voitu olettaa lisäävän saimaannorppatietoisuutta ja – myönteisyyttä. Paikallisten asukkaiden ja mökkiläisten lisäksi Saimaan alueen kuntien aluesuunnittelu ja kaavoitus on ratkaisevassa osassa ihmisen aiheuttamille häiriöille Saimaalla, sillä rantarakentaminen vähentää pesimiseen soveltuvaa rantaviivaa ja mahdollistaa lisääntyvän järvialueen käytön niin kesä- kuin talviaikaankin. LIFE -hankkeessa pyrittiin lisäämään kuntien tietoutta saimaannorpan lisääntymisen ja levähtämisen kannalta keskeisistä ranta-alueista, jotta kaavoitusta voitaisiin suunnata vähemmän norppaa häiritseville alueille.

Käsillä olevassa raportissa tarkastelemme asennemuutosta vuosien 2011–2013 aineistosta vuosien 2015–2017 uuteen aineistoon. Olemme tutkineet muutosta erityisesti paikallisella tasolla ja kiinnittäen huomiota siihen, miten LIFE-hankkeessa toteutuneet, edellä mainitut toimenpiteet ovat vaikuttaneet asenneilmapiiriin ja suojelun keinojen hyväksyttävyyteen. Peilaamme tutkimuksemme tuloksia vuonna 2018 LIFE-hankkeen toimenpiteinä ilmestyneisiin kyselytutkimuksiin: Metsähallituksen Taloustutkimukselta tilaamaan selvitykseen Saimaan vesistöalueen asukkaiden tietoisuudesta ja asenteista saimaannorppaan liittyvissä asioissa (Turja 2018) sekä Luonnonvarakeskuksen selvitykseen Saimaan vedenomistajien näemyksistä kalastuksen muutoksista ja asenteista norpansuojelua kohtaan (Kolari ja muut 2018). Tässä raportissa selvitämme lisäksi kuntien maankäytön suunnittelusta ja kaavoituksesta vastaavien virkamiesten asenteiden muutosta saimaannorpan huomioivaa maankäytön suunnittelua ja kaavoitusta kohtaan, erityisesti heidän suhtautumisestaan hankkeessa tuotettuun ohjeistukseen saimaannorpan lisääntymis- ja levähdyspakkojen huomioimiseksi luonnonsuojelulain 49 §:n mukaisesti (Etelä-Savon ELY-keskus 2017).

2 AINEISTO

Tämän tutkimuksen aineistona käytimme 357 sanomalehtiartikkelia ja 29 puolistrukturoitua haastattelua. Alla kuvaamme aineistomme yksityiskohtaisemmin.

2.1 Sanomalehtiaineisto

Kaikki saimaannorppaan liittyvä kirjoittelu kerättiin kahdesta sanomalehdestä, Helsingin Sanomista (HS) ja Itä-Savosta (IS) aikavälillä 1.1.2015–31.12.2016. Aineistonkeruun ajoittamisessa pyrimme vertailukelpoisuuteen sekä suhteessa eduskuntavaaleihin että uusien kalastusrajoitusten säätämisen ajankohtiin, jonka vuoksi sanomalehtiaineistot kerättiin ensimmäisessä tutkimuksessa vuosilta 2011–2012 ja käsillä olevassa tutkimuksessa vuosilta 2015–2016. Edellisessä tutkimuksessa vaalit pidettiin huhtikuussa 2011, tässä tutkimuksessa huhtikuussa 2015. Edellisessä tutkimuksessa kalastusrajoitukset säädettiin huhtikuussa 2011, tässä tutkimuksessa huhtikuussa 2016.

Helsingin Sanomat on kansallisen mediakeskustelun tärkein tietolähde ja Suomen johtava kansallinen sanomalehti, jonka levikki vuonna 2017 oli 324 977 (Media Audit Finland 2018). Helsingin Sanomilla on lukijoita koko maassa, mutta päälevikkialue on pääkaupunkiseutu, joka on yksi tärkeimmistä alueista, joista tullaan viettämään Saimaalle vapaa-aikaa sekä kalastamaan (Seppänen ja Forsman 2014). Itä-Savo puolestaan on Saimaan alueen keskeisin sanomalehti, jonka levikki vuonna 2017 oli 12 165 (Media Audit Finland 2018) Itä-Savon päälevikkialue on Savonlinnan seutu, joka on myös tiheimmän norppapopulaation aluetta.

Selvitettäessä asenneilmapiirin muuttumista erityisesti paikallistasolla on tärkeää ymmärtää paikallisen median suhtautumista saimaannorppaan ja sen suojeluun. Saimaan vesistöalueen asukkaista 53 % pitää sanomalehteä tärkeimpänä tietolähteenä saimaannorpasta (Turja 2018), vaikkakin osuus on pienentynyt vuoteen 2013 verrattuna, jolloin vielä 65 % piti sanomalehteä norppatiedon tärkeimpänä kanavana.

2.2 Haastatteluaineisto

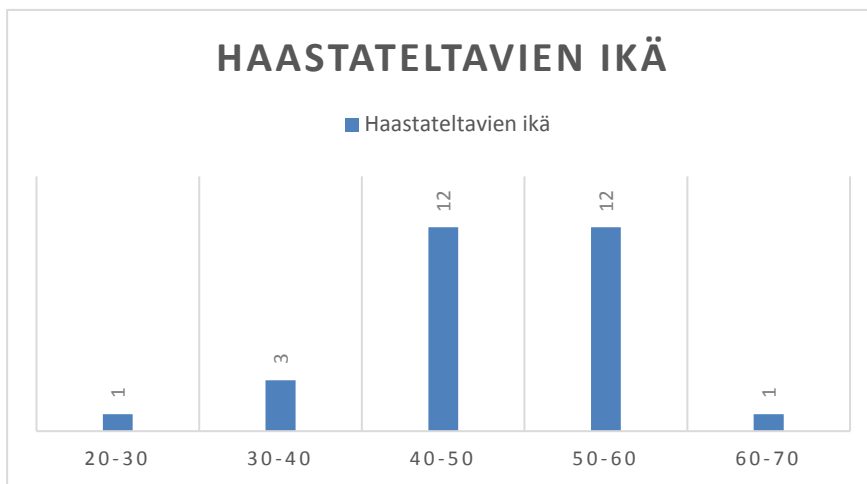
Puolistrukturoidut haastattelut tehtiin kasvokkain haastateltavien kanssa kahden tutkijan toimesta. Haastattelut tehtiin haastateltavan valitsemassa paikassa, useimmiten haastateltavan työpaikalla tai kotona. Haastattelut tehtiin 30.6.2016–29.6.2018 välisenä aikana, joista suurin osa tehtiin kesäkuussa 2016. Haastateltavat valittiin edelliseltä kierrokselta havaituista avainhaastateltavista, jotka pystyivät haastatteluissa puhumaan edustamansa sidosryhmän äänellä. Muutama (3) edellisellä haastattelukierroksella avainhaastateltavaksi valikoitunutta henkilöä edusti norppakeskustelussa keskeistä organisaatiota ja henkilövaihdoksen vuoksi myös haastateltava henkilö vaihtui. Lisäksi haastattelimme yhden henkilön, jonka edustama organisaatio ei edellisellä kierroksella ollut mukana norppakeskustelussa.

Ensimmäisen haastattelukierroksen haastateltavien ja heidän edustamiensa sidosryhmien valintaprosessi on esitetty edellisessä raportissamme (Jaakkola ja muut 2014). Tässä tutkimuksessa lähes puolet haastateltavista edustaa viranomaistahoa (14 haastateltavaa), joko kansallisella tai paikallisella tasolla. Edellisessä raportissa havaitsimme, että viranomaistaho on keskeisessä asemassa saimaannorppakeskustelussa. Kuntien kaavoituksesta vastaavien haastateltavien määrä on lukumäärällisesti suurin, koska

tässä raportissa tarkastelemme heidän asenteiden muutosta tutkimusjakson aikana norpalle aiheutuvan häiriön huomioivaa suunnittelua ja kaavoitusta kohtaan. Suurin osa haastatelluista kuuluu yhden sidosryhmän lisäksi myös muihin kuin siihen sidosryhmään, jonka edustajana hänet haastateltiin. Sidoryhmät ja niiden alaryhmiin kuuluvat haastateltavat on kuvattu taulukossa 1 ja haastateltavien ikäjakauma kuvassa 1. Lähes kaikki (24/28) haastateltavat olivat 40–60 vuotiaita. Haastateltavista 6 oli naisia ja 23 miehiä.

Haastattelumenetelmänä käytimme puolistrukturoitua haastattelua (esim. Patton, 1990). Yleisesti käytetty haastattelurakenne mahdollistaa sekä ennalta suunnitellun aihealueiden käsittelyn, että haastateltavien henkilökohtaisten näkemysten vapaan kerronnan (ks. haastattelurunko liitte 1). Yksittäinen haastattelu kesti keskimäärin 33 minuuttia (haastatteluajkojen keskiarvo) ja haastattelujen pituus vaihteli 10 minuutista (lyhyin) 74 minuuttiin (pisin). Yhteensä äänitimme noin 16 tuntia haastatteluja, jotka litteroitiin sanatarkasti.

Kuva 1. Haastateltavien ikäjakauma.

Taulukko 1. Haastateltavat sidoryhmittäin

Haastateltavan edustama sidoryhmä	Organisaatio	Haastateltavien määrä
Viranomainen	Kuntien kaavoitus	5
	Metsähallitus	3
	Etelä-Savon ELY-keskus	2
	Valtioneuvosto	1
	Maa- ja metsätalousministeriö	1
	Ympäristöministeriö	1
	Alueellinen maakuntaliitto	1
	Kansalaisjärjestö	Suomen luonnonsuojeluliitto
	WWF Suomi	1
	Sea Sephard	1
Tutkimus	Itä-Suomen yliopisto	1
	Luonnonvarakeskus	1
Sanomalehdet	Itä-Savo	1
Saimaan asukkaat	Paikallinen /suojelu	1
	Paikallinen/ verkkokalastus	1
	Vapaa-ajan asukas	1
Vapaa-ajan kalastus	Pro Agria/ Muikkusuomi	1
	Vesialueen omistaja/osakaskunnat	1
Elinkeinoelämä	Kalastus	2
	Matkailu	1
Yhteensä		29

3 MENETELMÄT

Kuten tutkimushankkeen ensimmäisessä vaiheessa, aineistomme koostuu nykyin sekä sanomalehtiartikkeleista että haastatteluista. Myös muilta osin menetelmät ovat samat, ja toistavat hankkeen ensimmäisen vaiheen askeleita vertailtavuuden saavuttamiseksi (ks. Jaakkola ja muut 2014).

Koodasimme ja analysoimme molemmat aineistot laadulliseen analyysiin käytettävällä NVivo ohjelmalla. Sanomalehtiartikkelien analyysi eteni aineistolähtöisesti, noudattaen sisällönanalyysin ja teemanalyysin vaiheita (Braun ja Clarke, 2006). Haastattelumenetelmänä käytimme puolistrukturoitua haastattelua (esim. Patton, 1990). Yleisesti käytetty haastattelurakenne mahdollistaa sekä ennalta suunnitellun aihealueiden käsittelyn, että haastateltavien henkilökohtaisten näkemysten vapaan kerronnan (ks. haastattelukysymykset liite 1). Sanomalehtiartikkelien aineistolähtöinen analyysi mahdollistaa triangulaation, eli rinnakkaisen tarkastelun, haastatteluaineiston kanssa. Tämän avulla saimme kattavamman kuvan saimaannorpan suojelun ympärillä käytävästä temaattisesta kokonaisuudesta. Myös tilastolliseen otantaan perustuvat mielipidekyselyt (WWF, 2015; Maakuntaliitto, 2015; Kolari ja muut 2018; Turja 2018) mahdollistavat tulosten vertailtavuuden. Tärkeintä on kuitenkin huomata, että määrälliseen analyysiin perustuvalla mielipidekyselyillä ja laadulliseen aineistoon perustuvalla teema-analyysillä tavoitellaan hyvin eri asioita. Kyselytutkimuksella tavoitellaan ennalta määrätyn tekijän tilastollista merkitsevyyttä. Laadullisen analyysin avulla päästään käsiksi huomattavasti monimutkaisempien asiakokonaisuuksien käsittelyyn, jossa tavoitteena on ymmärtää argumenttien ja diskurssin moninaisuutta, ja mikä tärkeintä, tunnistaa sellaisia näkökulmia, joita ei joko osata tai pystytä tutkimaan kyselytutkimuksen avulla.

Koodasimme sanomalehtiartikkelit ja haastattelut hieman eri logiikalla. Ensiksi mainitun sisältöön emme ole voineet vaikuttaa, ja aineiston sisältö tulee meille annettuna. Jälkimmäisessä taas olemme voineet käyttää arvioperusteista harkintaa, syventymällä haastattelussa niihin asioihin, joista joko a) haastateltava kokee mielekkääksi tai tarpeelliseksi puhua tai b) jotka edustavat hänen erityisosaamisaluettaan. Sanomalehtiaineistossa koodasimme tapahtumat, toimijat, saimaannorpan suojelun toimenpiteisiin liittyvät näkemykset puolesta ja vastaan, luottamukseen epäluottamukseen, ja asiantuntijuuteen liittyvät lausunnot, sekä yleiset yhteiskunnalliset teemat saimaannorpan suojeluun liittyen (ks. liite 2) Haastatteluissa etenimme suurilta osin haastattelurungon mukaan, ottaen kuitenkin huomioon yllämainitut seikat. Analysoivat teemat rakentuivat näin ollen sekä ennalta määrätyn rungon kysymysten, että haastateltavien omien näkemysten mukaan.

Tutkimuksen laadun ja luotettavuuden lisäämiseksi olemme hyödyntäneet jo yllä mainittua aineistotriangulaatiota. Tämän lisäksi olemme hyödyntäneet sekä koodauksessa että analyysissä tutkijatriangulaatiota, eli tarkistimme säännöllisesti tulkintojen yhdenmukaisuutta tutkijoiden kesken. Tällöin tulkinnat eivät perustu vain yhden tutkijan näkemyksiin, vaan sama tulkinta on varmistettu koko ryhmän kesken. Tarvittaessa olemme myös kääntyneet haastateltavan puoleen varmistuaksemme siitä, että tulkintamme on esitetty sellaisessa muodossa kuin haastateltava on tarkoittanut. On siis tärkeä huomata, että tutkimuksessa analysoimiemme argumenttien ei ole tarkoituskaan olla tilastollisesti merkitseviä (kuten kyselytutkimuksessa). Laadullisen analyysin päähuomio on argumentin sisällössä ja rakenteessa itsessään, eikä argumentin tilastollinen yleisyys ole luotettavuuden määre, vaan argumentin sisällön luotettava ja läpinäkyvä raportointi. Tämä ei toki poista sitä, että tietyt sisällöllisesti samanlaiset argumenttilogiikat nousevat myös määrällisesti esiin, ja tästä voimme myös raportoida. Tämä onkin teema-analyysin vahvuus.

Kuten kaikessa tieteellisessä tutkimuksessa, myös tässä tutkimuksessa on omat rajoitteensa tai tekijät, jotka on syytä ottaa huomioon. Sanomalehtien ja haastateltavien valinta on yksi niistä. Valitsemamme

sanomalehdet ja haastateltavat ovat siis *näyte* saimaannorpan suojelun ympärillä käytävästä keskustelusta. Tästä käytetään laadullisessa tutkimuksessa myös termiä "näytenäkökulma" (Alasuutari 2011). Tällöin huomion tulisi kiinnittyä siihen missä määrin aineistomme, tai otantamme, voidaan katsoa olevan edustava näyte. Valitsemalla valtakunnan pääsanomalehden ja tärkeimmän paikallisen lehden, katsomme pääsevämme käsiksi olennaiseen keskusteluun. Olemme myös ottaneet huomioon molempien lehtien journalistisen linjan aihepiiriin liittyen. Haastattelujen suhteen olennaiseksi tekijäksi nousee eri sidosryhmien edustus, ikäjakauma, ja muut luotettavuuteen liittyvät tekijät, kuten esim. haastattelutilanne ja sitä mahdollisesti häiritsevät tekijät, haastattelijan ja haastateltavan välinen dynamiikka ym. Tässä tutkimuksessa olemme pyrkineet valitsemaan haastateltavat niin, että he edustavat mahdollisimman laajasti keskustelun osapuolia ja eri sidosryhmiä. Tällöin saamme mahdollisimman kattavan näytteen keskustelun laadullisesta sisällöstä. On siis tärkeä huomata, että tutkimuksemme tarkoitus on tuoda näkyväksi saimaannorpan suojelun ympärillä käytävän keskustelun diskurssin laadullinen sisältö. Argumenttien tilastollista yleisyyttä voidaan erikseen testata määrällisillä menetelmillä (kyselytutkimus).

4 TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU

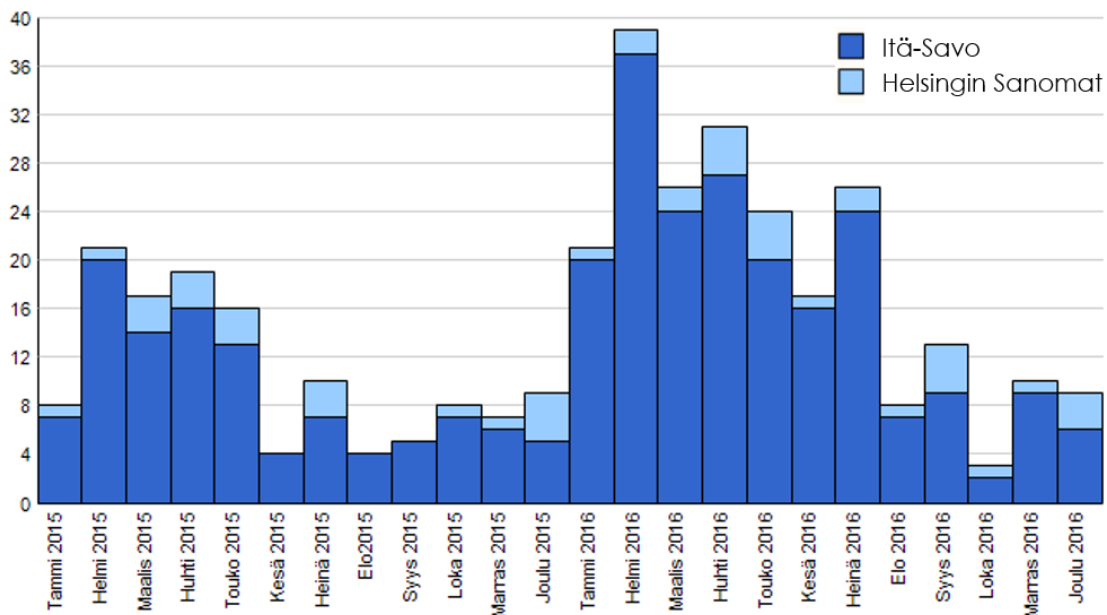
4.1 Mediakeskustelu ja sen muutos seurantajaksojen välillä Itä-Savossa ja Helsingin Sanomissa

4.1.1 Saimaannorpan näkyvyys

Saimaannorppa näkyi tutkimusaineistona olevissa medioissa (Itä-Savo IS ja Helsingin Sanomat HS) vuosina 2015–2016 vähemmän (IS 309 artikkelia ja HS 48 artikkelia) kuin vuosina 2011–2012 (IS 469 artikkelia ja HS 65 artikkelia). Itä-Savossa norppaan liittyvien kirjoitusten määrä väheni 35 % ja Helsingin Sanomissa 27 %. Vuosien 2011–2012 norppakirjoittelun runsasta määrää selittää kyseisinä vuosina valmistettu saimaannorpan suojelun strategia ja toimenpideohjelma (Ympäristöministeriö 2011) sekä maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa tehty työ kalastuksen ja suojelun yhteensovittamiseksi, minkä johdosta huhtikuussa 2011 valtioneuvoston asetukset kalastuksen rajoittamiseksi astuivat viideksi vuodeksi voimaan. Voimakkaimmin vuosina 2011–2012 keskusteltiin siitä, tulisiko verkkokalastuksen rajoittamisen perustua vapaaehtoisuuteen vai pakkoon. Keskustelu jakautui voimakkaasti suojelun keinoja puolusteleviksi ja vastustaviksi näkemyksiksi (Jaakkola ja muut 2014).

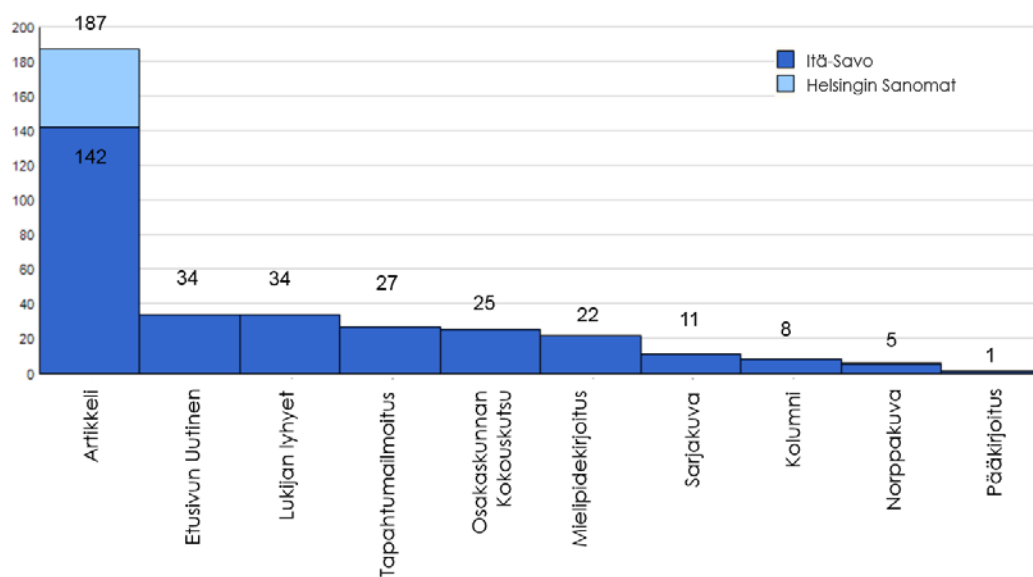
Saimaannorppakirjoittelun aktiivisuus vaihtelee kuukausittain (kuva 2). Tämä näkyi vuosina 2015–2016 selvemmin Itä-Savossa kuin Helsingin Sanomissa, jossa norppa-artikkeleita ilmestyi tasaisemmin vuoden eri kuukausina. Norppakirjoittelun kuukausivaihtelu Itä-Savossa selittyy osittain hyvin luontevasti saimaannorpan elämän vuosikierrolla, joka vaikuttaa suoraan kunkin ajankohdan suojelutoimenpiteisiin ja sitä kautta paikallisten asukkaiden elämään. Eniten saimaannorppa saa näkyvyyttä paikallismediassa vuoden ensimmäisellä puoliskolla. Kevättalven runsasta kirjoittelua selittää norpan pesintä, joka vaatii jäätä sekä lunta ja pesintärauhaa. Huhti-kesäkuussa puolestaan kuutit alkavat itsenäisesti liikkua ja ovat alltiita kalanpyydykseen hukkumiselle. Molempien seurantajaksojen aikana huhtikuu oli kuukausi, jolloin käytiin eduskuntavaalit (2011 ja 2015) sekä valtioneuvosto asetti kalastusta rajoittavat asetukset (2011 ja 2016). Alkuvuosien 2015–2016 korkeita artikkelimääriä selittävät kyseisten talvien poikkeavat lumitilanteet, joiden vuoksi runsaasti palstatilaa saivat jään ja lumen odottelun norpille asettamat haasteet sekä uutena suojelutoimenpiteenä vuodesta 2014 alkaen käytetty apukinosten kasaaminen vapaaehtoisten voimin.

Huhtikuun 2011 eduskuntavaalit ja samassa kuussa asetetut verkkokalastusrajoitteet ja niihin liittyvä keskustelu näkyivät voimakkaana piikkinä Itä-Savon saimaannorppakirjoittelussa maalisi- ja huhtikuussa 2011 (Jaakkola ja muut 2014). Samanlaista norppakeskustelun aktivoitumista ei havaittu kevään 2015 eduskuntavaalien yhteydessä. Kevään 2015 vaaleissa norppakeskustelu ei siis politisoitunut ainakaan samassa määrin kuin 2011. Kiinnostavaa kyllä vuosien 2015–2016 aineiston saimaannorppakirjoitushuippu saavutettiin Itä-Savossa helmikuussa 2016, jolloin kirjoitettiin runsaasti norpan pesimäolosuhteista ja apukinosten kolaamisesta sekä uusista äänikarkoittimista, joiden tarkoitus oli hätistellä norppia kalanpyydyksiltä. Norppakirjoittelun tematiikan muutoksista keskustelemme lisää kappaleessa 4.1.2.

Kuva 2. Saimaannorppan medianäkyvyyden kuukausittainen vaihtelu vuosina 2015–2016

Suurin osa vuosien 2015–2016 saimaannorppakirjoituksista oli artikkeleita (kuva 3). Helsingin Sanomissa muun tyyppisiä kirjoituksia ei esiintynyt. Itä-Savossa saimaannorppa oli artikkelien lisäksi esillä erityisesti mielipidekirjoituksissa, joiksi laskimme myös anonyymit ”lukijan lyhyet”. Itä-Savossa saimaannorppaan liittyvä uutisointi oli usein (11 % kirjoituksista) etusivun pääuutisena. Lisäksi Itä-Savossa mainostettiin erilaisia saimaannorppaan liittyviä tapahtumia ja erityisesti saimaannorppan suojeluun liittyvät rajoitteet näkyivät osakaskuntien vuosikokouskutsujen esityslistoilla. Saimaannorppa oli myös paikkakunnan pilapiirittäjän ”Hanskin” vakioaihe: vuosina 2015–2016 ilmestyi peräti 11 saimaannorppaan liittyvää pilapiirrosta. Monipuolinen ja ympärivuotinen runsas näkyvyys Itä-Savossa kertoo norppa-aiheen merkittävydestä paikallistasolla.

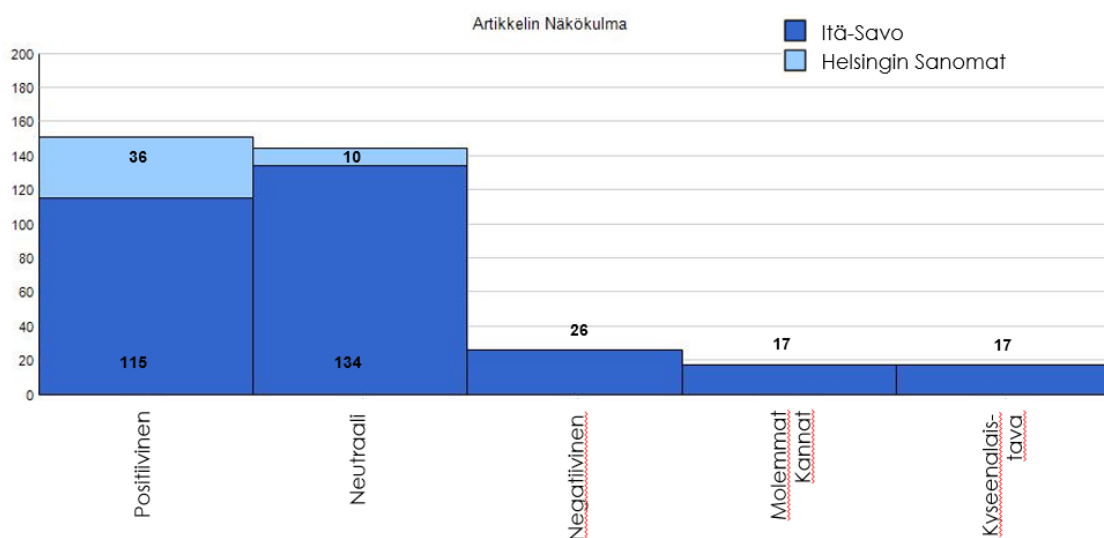

Kuva 3. Saimaannorppan medianäkyvyys artikkelityypeittäin

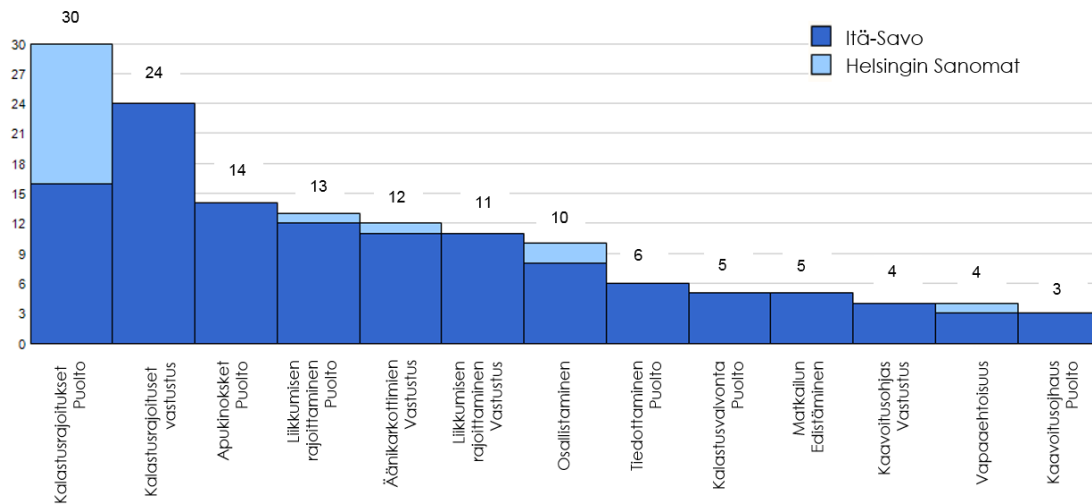
4.1.2 Saimaannorppakeskustelun teemat

Norppakirjoittelu oli vuosina 2015–2016 saimaannorppaan ja sen suojeluun liittyen pääosin positiivista (saimaannorppan esiintyminen ja suojelun keinot esitettiin positiivisessa valossa) tai neutraalia (saimaannorppaa tai suojelun keinoja kuvailtiin neutraalisti) (kuva 4). Muutos on merkittävä verrattuna vuosiin 2011–2012, jolloin Itä-Savossa näkyi runsaammin suojelun keinoja kyseenalaistavia tai vaihtoehtoisia kantoja esittäviä kirjoituksia (Jaakkola ja muut 2014).

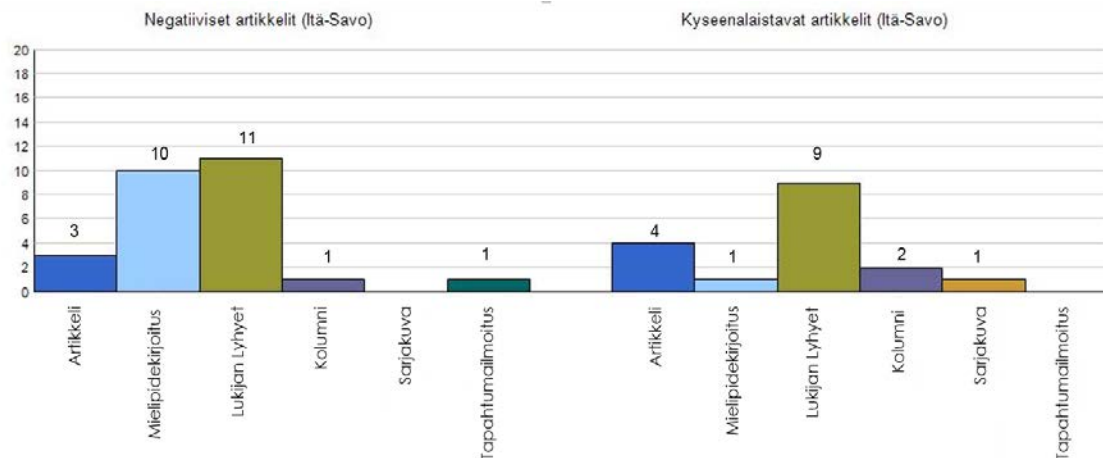
Kuva 4. Kirjoitusten suhtautuminen saimaannorppaan ja sen suojelukeinoihin

Saimaannorppan suojelun keinoja puoltavat argumentit olivat pääosassa suojelun keinoista käydyssä mediakeskustelussa vuosien 2015–2016 norppakirjoituksissa. Suojelun keinoja ei juurikaan kyseenalaistettu lukuun ottamatta helmi-huhtikuussa 2016 molemmissa sanomalehdissä palstatilaa saanutta pyydykseen kiinnitettävää äänikarkoitinta, jota kritisoivat erityisesti tutkijat sekä eläin- ja luontojärjestöt. Sen lisäksi Etelä-Savon ELY-keskuksen Saimaan Haukivedelle asettama moottoriliikennekielto aiheutti närää paikallisväestössä. Verkkokalastuksen rajoittaminen aiheuttaa yhä eniten Itä-Savossa tätä suojelukeinoa kyseenalaistavia kirjoituksia (kuva 5).

Kuva 5. Mediassa näkyvien kirjoitusten suhtautuminen saimaannorpan suojelun keinoihin

Saimaalla liikkumisen ja verkkokalastamisen rajoittamiseen negatiivisesti tai kyseenalaistaen suhtautuvat kirjoitukset näkyivät valtaosin Itä-Savossa ilmestyneissä mielipidekirjoituksissa tai ”lukijan lyhyissä”, jotka ovat erityisesti paikallisten ihmisten kanava tuoda esiin saimaannorpan suojeluun ja etenkin suojelun keinoihin liittyviä huoliaan (kuva 6). Sama oli nähtävillä myös vuosien 2011–2012 Itä-Savossa (Jaakkola ja muut 2014).

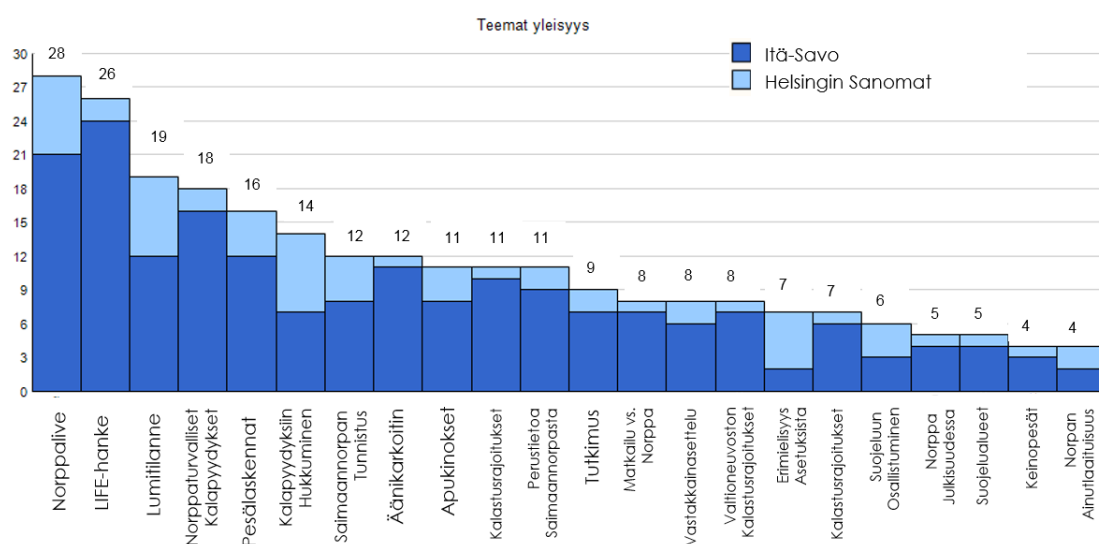
Kuva 6. Saimaannorpan suojelun keinoihin negatiivisesti tai kyseenalaistaen suhtautuvien kirjoitusten artikkelityypit Itä-Savossa

Itä-Savon ja Helsingin Sanomien saimaannorppakirjoittelussa käsiteltiin samoja teemoja (kuva 7). Helsingin Sanomissa nousivat voimakkaimmin esiin Norppaliven (7 mainintaa) ohella saimaannorpan pesinnän kannalta kriittinen lumitilanne (7 mainintaa), saimaannorppien hukkumiset kalanpyydyksiin (7 mainintaa) sekä erimielisyys saimaannorpan suojelua edistävästä verkkokalastusrajoitteista (5 mainintaa, vrt. vain 2 mainintaa Itä-Savossa). Itä-Savon artikkeleissa näkyivät eniten Saimaannorppa LIFE -hankkeen toimenpiteet (24 mainintaa), kuten norppaturvalliset kalanpyydykset (17 mainintaa), Saimaan lumitilanne

(12 mainintaa) ja siihen liittyvä apukinosten kolaus (9 mainintaa), pesälaskennat (13 mainintaa) ja kalastusvälineisiin asennettavat saimaannorpan vierailuja estävät äänikarkoittimet (11 mainintaa), joiden yhteydessä LIFE-hanke mainittiin. Helsingin Sanomissa LIFE-hanke mainittiin artikkeleiden teeman yhteydessä vain kahdesti.

Paikallinen ja pääkaupunkikeskeinen sanomalehti painottivat erilaisia teemoja. Itä-Savossa kirjoitettiin saimaannorpan suojelusta pääosin käytännön tasolla ja ratkaisukeskeisesti. Helsingin Sanomissa palstatilaa saivat suomalaisia villinneen WWF:n Norppaliven (yhteensä 2 miljoonaa katsojaa vuonna 2016) lisäksi suhteellisesti enemmän saimaannorpan uhanalaisuuden syyt kuten Saimaan heikko lumitilanne, kalastusvälineisiin hukkuminen ja suojeluun liittyvä vastakkainasettelu.

Kolmessa vuodessa artikkelien teemat ovat muuttuneet. Kun vuosina 2011–2012 keskusteltiin yleisellä tasolla saimaannorpan suojelun strategiasta ja kalastuksen rajoittamisen keinoista (Jaakkola ja muut 2014), oli päähuomio vuosina 2015–2016 Itä-Savon artikkeleissa jo siirtynyt käytännön suojelutoimenpiteisiin, joita ei juurikaan kyseenalaisteta.

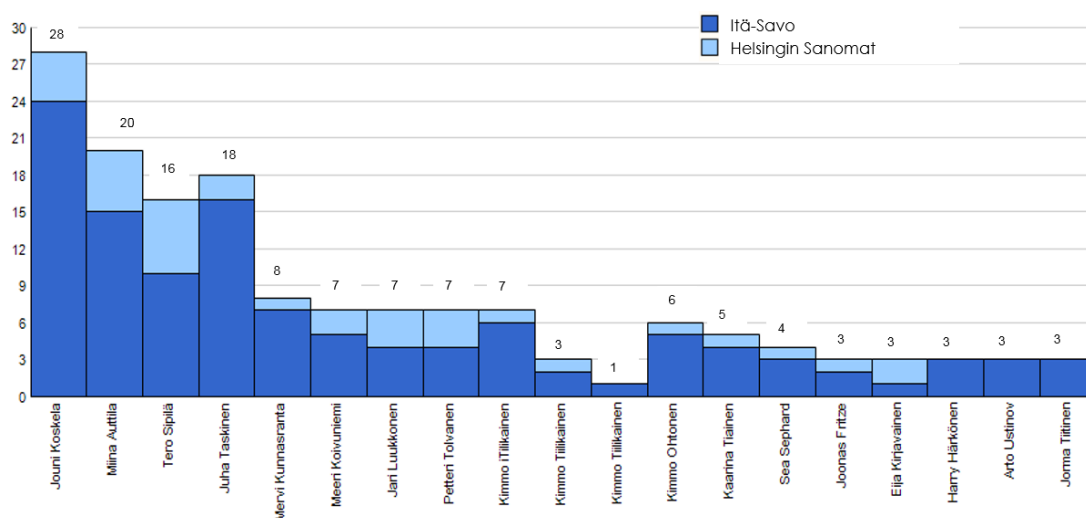
Kuva 7. Helsingin Sanomissa ja Itä-Savossa näkyvien teemojen yleisyys

4.1.3 Saimaannorppakeskustelun keskeiset henkilöt ja toimijatahot

Temaattisen analyysin ohella selvitimme mediakeskustelussa eniten näkyviä toimijoita. Vuosien 2015–2016 painotus käytännön suojelutoimiin heijastui selvästi artikkeleissa haastateltuihin ja mainittuihin henkilöihin. Eniten mainintoja sekä Helsingin Sanomissa että Itä-Savossa saivat Metsähallituksen Savonlinnan toimipisteen suojelubiologi Jouni Koskela (28 mainintaa), suojelubiologi Miina Auttila (20 mainintaa) ja ylitarkastaja Tero Sipilä (16 mainintaa), jotka ovat aktiivisesti mukana sekä käytännön suojelutoimenpiteissä että paljon mainintoja saaneessa Saimaannorppa LIFE -hankkeessa. Paikkakuntalainen norppakuvaaja ja – dokumentaristi Juha Taskinen sai myös runsaasti mainintoja (18 kpl), erityisesti Itä-Savossa. Itä-Suomen yliopiston tutkijat Mervi Kunnasranta (8 mainintaa) ja Meeri Koivuniemi (7 mainintaa) sekä WWF Suomen suojelujohtaja Jari Luukkonen (7 mainintaa) ja ohjelmapäällikkö Petteri Tolvanen (7 mai-

nintaa) olivat Metsähallituksen henkilöstön lisäksi keskeisiä ja mediassa äänensä kuuluville saavia suoje-
lutoimijoita. Muutamaa paikallistason toimijaa lukuun ottamatta Helsingin Sanomissa ja Itä-Savossa esiin-
tyivät vuosina 2015–2016 samat henkilöt. Helsingin Sanomissa eniten näkyvyyttä saivat Metsähallituksen
työntekijöiden lisäksi WWF:n työntekijät. WWF:n suhteellisesti suurempaa näkyvyyttä Helsingin Sano-
missa selittää muun muassa WWF:n Norppaliven liittyvä runsaampi kirjoittelu sekä WWF:n asiantuntijoi-
den käyttö saimaannorpan suojelun äänenä (Kuva 8).

Temaattinen muutos näkyy kiinnostavasti joidenkin vuosina 2011–2012 paljon julkisuudessa olleiden
henkilöiden katoamisena kokonaan norppakirjoittelusta. Vuosien 2011–2012 vahvasti politisoituneessa ja
arvoihin sekä suojelun keinojen punnitsemiseen keskittyneessä keskustelussa olivat eniten esillä silloiset
maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttila (80 mainintaa Itä-Savossa) ja Etelä-Savon maakuntajoh-
taja Matti Viialainen (70 mainintaa Itä-Savossa) (Jaakkola ja muut 2014). Kumpikaan ei näkynyt enää lain-
kaan vuosien 2015–2016 saimaannorppakirjoittelussa.

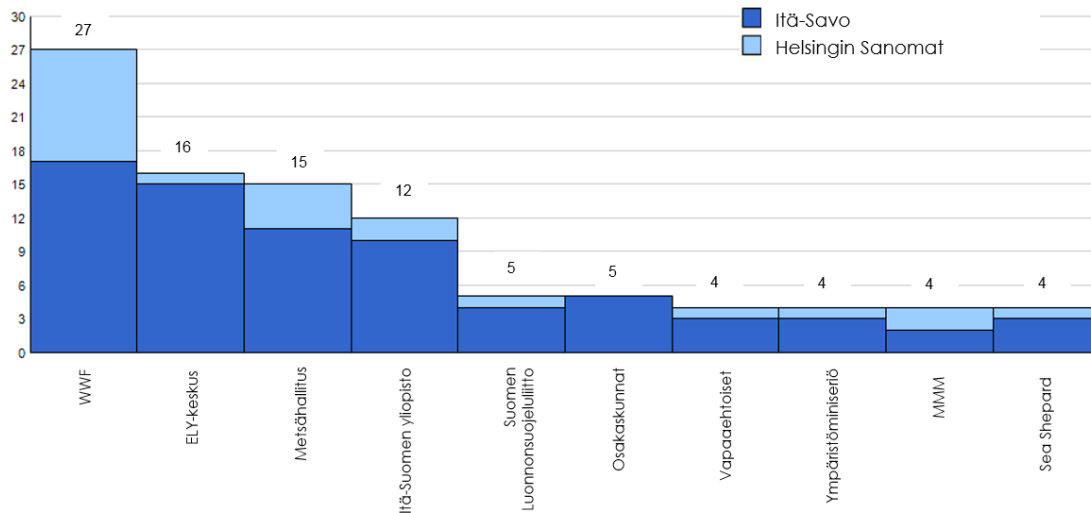

Kuva 8. Mediakeskustelussa näkyvät henkilöt

Eniten näkyvyyttä organisaatitasolla sai luontojärjestö WWF, joka on organisaationa mukana mo-
nissa käytännön suojeletoimissa ja joka on paljon mediaosumia saaneen Norppaliven taustalla. Erityisesti
Helsingin Sanomissa WWF mainittiin paljon muita organisaatioita useammin. Organisaatioista Etelä-Sa-
von ELY-keskus (myöhemmin ELY-keskus) sai Itä-Savossa enemmän mainintoja (15) kuin Metsähallitus
(12), vaikka ELY-keskuksen työntekijöihin ei norppakirjoituksissa viitattu. ELY-keskuksen näkyvyyttä pai-
kallislehdessä selittää ELY-keskuksen keskeisyys erilaisten alueen norppansuojeluun liittyvien toimenpitei-
den luvittamisessa. Alkuvuodesta 2015 ELY-keskus päätti kieltää kuuttien seurantaan käytetyt radiolähet-
timet ja keväällä 2016 pyydyksiin kiinnitettävät äänikarkoittimet. Jälkimmäisenä keväänä ELY-keskus
myös asetti moottoriliikennekiellon Saimaan Haukiveden alueelle. ELY-keskus on myös vahvasti esillä
norppaturvallisista kalastustavoista sekä apukinosten kolaamisista käydyissä keskustelussa. Metsähallitus
ja Itä-Suomen yliopisto ovat, kuten edellä jo mainittiin, osallisina useissa saimaannorpan suojeleluun liitty-
vissä käytännön toimenpiteissä.

Kiinnostava muutos toimijoissa vuosien 2011–2012 media-aineistoon verrattuna on se, että ensimmäi-
sellä seurantajaksolla lehdissä suurin näkyvä toimijaryhmä olivat ”kalastajat”, joka voi viitata sekä vapaa-

ajan- että ammattikalastajiin. Itä-Savossa toiseksi suurin ryhmä oli ”luonnonsuojelijat”, jonka sisään mahtui saimaannorpan suojelua kannattavia ryhmiä virkamiehistä suojelubiologeihin ja luonnonsuojelujärjestön edustajiin. Tähän liittyi ensimmäisen raporttimme keskeinen löydös, joka oli saimaannorpan suojeluun liittyvien toimijoiden rooleihin liittyvä epäselvyys ja niiden välinen vastakkainasettelu (Jaakkola ja muut 2014). Vuosien 2015–2016 aineistossa toimijatatahot näkyivät organisaatioina, eivätkä epäselvinä vastakkaisina toimijaryhminä.

Kuva 10. Mediakeskustelussa näkyvät toimijatahot

4.2 Asenneilmapiirin muutos sidosryhmäkentässä

Seuraavissa kappaleissa esittelemme laadullisten haastattelujen tuloksia. Aihekokonaisuudet noudattelevat käytetyn puolistrukturoidun haastattelun runkoa, ja keskitymme haastatteluissa sekä runsautensa että sisältönsä puolesta esiin nousseihin teemoihin. Huomion pääkohteena ovat keskusteluilmapiirin muutokset, joten käsittelemme tässä raportissa tiettyjä kokonaisuuksia, kuten suojelun keinoja, vähemmän kuin aiemmassa raportissamme (Jaakkola ja muut 2014). Sekä sanomalehtiaineisto että kyselytutkimukset viittaavat siihen, että niin norpansuojelu kuin suojelun keinotkin hyväksytään nykyään laajasti. Haastatteluaineistomme mahdollistaa norpansuojelun ympärillä käytävän keskustelun ja esiin tulevien näkemysten aiempaa hienojakoisemman tarkastelun.

4.2.1 Saimaannorpan suojelun ympärillä käytävän keskustelun ilmapiiri

Saimaannorpan suojelun ympärillä käytävä keskustelu on kaikkien sidosryhmien mukaan rauhoittunut, ja voimakkaimmat mielipiteet ja näkemykset ovat lientyneet. Ilmapiiri koetaan yleisesti ottaen positiiviseksi, joskin varauksellisuutta koetaan esiintyvän etenkin vapaa-ajan kalastajien ja elinkeinoelämän eli ammattikalastajien ja matkailun edustajien sidosryhmissä. Tästä huolimatta 29 haastatellusta ainoastaan kaksi

koki keskustelun ilmapiirin olevan edelleen yksiselitteisen ja suoranaisten jännittyneen tai negatiivisen. Norppalive ja norpan saama julkisuus nousivat esille positiivista ilmapiiriä tuovina tekijöinä, mikä näkyi selvästi mediakeskustelun teemoissa. Yksi näkyvimmistä teemoista oli juuri norppalive. Haastatelluista yli kolmannes (34 prosenttia) koki keskustelun ilmapiirin erittäin positiiviseksi. Erittäin myönteiseksi tulkitettiin tilanteen etenkin LIFE-hankkeessa mukana olleet viranomaiset, tutkijat ja luonnonsuojelijat:

"No kyllähän se iso ilmapiiri on hyvin positiivinen eli valtaosa Saimaan ihmisistä ja suomalaisista on ilman muuta saimaannorpan suojelun takana." (Kansalaisjärjestö)

"Kyllä se on mahdollittoman hyvä, parantunut." (Saimaan asukas)

"Hirmusen hyvä ilmapiiri, senhän näki tässä esimes WWF:n norppalivekamerassa, joka asennettiin, että yli kaks miljoonaa kävijää ja noin 400 000 vierailijaa vakituista siellä." (Saimaan asukas)

"No jos nyt puhutaan just tätä 2018, niin nyt on semmoinen sanotaanko välillä semmoinen ylioptimistinen hypetyksen menossa" (Tutkija)

Keskustelun katsotaan pääosin kehittyneen saimaannorpan suojelustrategian ja sovellettujen suojelutoimenpiteiden mukaan etenevänä syklinä. Tämä tulee esiin kaikkien sidosryhmien haastatteluissa.

"Nyt on semmonen rauhallisempi aika, että ei miun mielestä niin kauheesti oo tarvettakaan puhua. Nyt tässä mennään näillä säädöksillä mitkä on. Sit tietenkkin jos on semmosia merkkejä ilmassa, että säädöksiä ruvetaan kiristämään, sit varmasti puhe yltyy taas. Ihmiset varmaan kokee, että tää nyt on semmonen tilanne, että tää voijaan hyväksyy ja tässä voijaan tän kanssa elellä ja nyt oo semmosta suurempaa tarvetta sen enempää rutista kun hymistäkään, että tää on tämmöstä tavallista eteenpäin menoa." (Saimaan asukas)

"Kyllä se ilmapiiri on selkeesti parantunu viime vuosina. Sitä nyt ilmapiiriä mittailee tietysti tapaamalla erilaisia ihmisiä ja näitä verkkokalastajia tai sitten tuolla palstoilla mitä tulloo, kirjoitetaan norpansuojelusta. Siinä on ollu semmosia kuumia vuosia, esimes 2011 oli erittäin kuuma vuosi. Aina kun tulloo nämä päätösvuojet, viisvuotispäätösvuojet, että minkälaisia rajotuksia tai suojelusuunnitelmia tehään, niin silloin nostaa piätänsä nämä osakaskuntien "Verkko-Erkit". (Saimaan asukas)

"No tietysti sillä tavalla on pikkasen rauhoittunut, ettei ole nyt ollut julkisuudessa sitä hirveätä rummutusta. Aina tuntui, että norpasta oli joka viikko lehdessä jotakin ja sitten se oli aina hyvin kalastajia syyllistävä sävy niissä ja hyvin isoilla otsikoilla se norppa aina siinä esillä, niin miusta se on rauhoittunut." (Vapaa-ajan kalastaja)

"[...] kyllähän tää on varmaan huomattavan paljon laimeampi kierros ollu sitten. Ei oo enää niin hillittömän hirveitä tunteita [naurua]" (Tutkija)

"No, onhan se huomattavasti rauhoittunu siitä, mitä se oli silloin edellisen näitteen asetusten laatimisaikaan. Ja silloin kun näitä rajoitusalueita ruvettiin laajentamaan voimakkaasti 2010 – 2011, että ne semmoset aivan niin kun ylilyöntimielipiteet, niin on kuitenkin aika vähän ainakin tuolla sanomalehdissä näkyvissä." (Vapaa-ajan kalastaja)

"No oikeestaan tää jaksohan alako aika rauhallisesti, että nyt ei niin hirveetä vouhotusta ollu. Meni paljon niinkun nätimmin, kun se edellinen." (Elinkeinoelämä)

"Kyllä mie kattosin, että nyt asenteet on vähän enemmän vuoropuhelun tasolla. Oisko se kaikkein kiihkeimmät äänenpainot ehkä hävinneet. Mie pijiän sitä tosi hyvänä, että tulis ihan aitoo vuoropuhelua. Eikä semmosta syyllistämistä. Tuntuu välillä, tai tuntu entisaikaan, että jotka täällä asustelivat ja olivat asuneet sukupolvia, niin niitä syyllistettiin ikään kuin kaikesta, mikä norppaan liitty. Ja se ei tietysti ihmisestä tunnu yhtään hyvältä. Mutta positiivisia merkkejä on ilmassa, sanotaan näin." (Saimaan asukas)

Mutta kuten yllä mainitsimme, ilmapiirin ei voida katsoa olevan yksiselitteisen positiivinen. Vastakkainasettelun jatkuminen mainittiin 17 prosentissa haastatteluista. Vaikka suurelta osin ilmapiirin katsotaan rauhoittuneen ja tasoittuneen, kokivat niin ammatti- kuin vapaa-ajan kalastajatkin ilmapiirin kaksijakoiseksi:

"No se on vähän semmonen, ehkä kaksjakoinen. Tietynlainen, vähän ollut osalla semmosta luovuttamisen mentaliteettia, että tuntuu, että ei mikään auta vaikka miten yrittäisi tuoda sitä kalastusasiaa ja sitä kalastuksen tarpeellisuutta esille, niin se kalastus ei nouse sieltä, että aina norppa edellä mennään joka paikassa, että semmonen on. Ja siinä sitten on se, että kun mikään ei riitä [...] Nyt on entistä suurempi joukko alkanut ymmärtämään sitä, että aina vaan halutaan lisätä rajoituksia ja perusteita keksiä rajoitusten lisäämiselle." (Vapaa-ajan kalastaja)

"No, onhan se ainaskin niinko yksittäiset ihmiset, mie uskon, että se on parantunu, kun siitä on puhuttu paljon ja tehty nyt niitä kaikkia verkkorajoituksii ja tällasii, niin ihmiset on kyllä ottanu sen. Mutta sit taas kun kuuntelee noita ammattikalastajia, niin se on taas sit toinen, että sieltä tulee taas vähän toisenlaista tekstiä." (Elinkeinoelämä)

Ilmapiirin muutoksessa tulee esille myös tietynlainen "taisteluväsymys". Tähän liittyy olennaisesti myös kalastusrajoitusten mahdollisen kiristymisen aiheuttama pelko.

"Joo jotka vielä oli sitä kovasti [kalastusrajoituksia] vastaan, että se porukka varmaan on vähän väsynyt. Ja sitten ehkä paikallisväestössä tietynlaista väsymistä siinä, että ei jaksakaan enää yrittää vaikuttaakaan hirveesti." (Elinkeinoelämä)

"No kyllä se vastakkainasettelu liittyy puhtaasti näihin rajotuksiin. Ja tavallaan, että jos miettii jotenkin kommentteja, mitä tuossa on matkan varrella tullu vastaan, että jos annetaan heinäkuu, ei saa heinäkuussa kalastaa. Niin kohta ei saa elokuussa kalastaa ja sitten kohta ei saa syyskuussa kalastaa eikä se, tavallaan se peilaa siihen suojelupuolen näkemykseen, että ollaan ehdottomia tietyissä asioissa eikä vaan kompromisseihin. Niin tulee pelko vastapuolelle, että jos annan tässä periksi vähäsen, niin kohtahan ne on vaatimassa lisää. Siitä se vastakkainasettelu pitkälti tulee." (Saimaan asukas)

*”Nyt ehkä tämmönen aikamoinen ”vouhkaaminen” on kyllästyttänykin ihmisiä. Ne haluais edelleen katella niitä norppia, kun niitä näkyy, niin silleen kun entisaikaankin ilman, että siitä sen enempää vouhotetaan.”
(Saimaan asukas)*

”[...] kyllä se joka kevät kun nämä verkkokalastusrajoitukset alkaa, niin siellä on ne samat kommentit ja rakennellaan kaikenlaisia olkiukkoja, joita vastaan hyökkäillään sitten ja näin. Ja kyllä se osittain oppoa sellaisiin ihmisiin, jotka on valmiiksi jo kielteisiä ja näin.” (Kansalaisjärjestö)

Kokonaisuudessaan ja tiivistetysti voidaan siis sanoa, että ilmapiirin yleisestä lientymisestä huolimatta jännitteet eivät kokonaan ole hävinneet. Tähän palaamme kappaleessa 4.2.5., jossa tarkastelemme eri sidosryhmien välistä vastakkainasettelua.

4.2.2 Sidoryhmien näkemykset suojelun tarpeesta ja keinoista

Kaikkien haastateltavien mielestä saimaannorppaa tulee edelleen suojella, tai vähintäänkin he pitävät norppaa suojelun arvoisena eläimenä. Myös suojelun keinoista sinänsä vallitsee kauttaaltaan yksimielisyys: kalastusrajoitukset ovat ylivoimaisesti tärkein suojelun keino, ja niitä kannatetaan laajasti. 19 haastateltavaa nostaa rajoitukset ylivoimaisesti tärkeimmäksi suojelun keinoksi. Verkkokalastuksen täyskielto ei kuitenkaan saavuttanut kannatusta kahta luonnonsuojelijoiden edustajaa lukuun ottamatta. Uusia teemoja ja eniten keskustelua herättivät äänikarkoittimet, apukinokset ja tekopesät. Vaikka suojelun keinoja ei sinänsä kyseenalaisteta, olivat haastatellut edelleen erimielisiä suojelun perusoletuksista ja tarvittavan suojelun määrästä. Tästä huolimatta norppakannan kasvu ja toimenpiteiden tehokkuus tunnustetaan nykyään laajalti, ja kehityksen katsotaan olevan yleisesti hyvällä tasolla. Vaikka norppa on haastateltavien mukaan suojelua tarvitseva laji, herättää suojelun mittakaava edelleen keskustelua. Puheet ”vouhotuksesta”, ”ylisuojelelusta”, ”ylilyönneistä”, ja ”vyörytyksestä” tulivat yhä haastatteluissa esiin. Muuan haastateltu ilmaisi kantansa saimaannorpan suojelun tarpeeseen seuraavasti:

”On, aivan varmasti [suojeltu tarpeeksi]. Nyt meni jo yli. Siis tää viimekertanen kierros [2011 kalastusrajoitukset] meni jo yli.” (Vapaa-ajan kalastaja)

Mutta mä en oo [...] tietenkään mikään biologi, mutta mä vähän luulen, että tässä on käynyt niin, että se kanta on jo nyt niin iso, että sitten se, itse se luonnon populaatio, dynamiikka tuottaa jo näin hyvän [populaatiokoon] [...] tässä on niin kun ollu tää näkemys siitä, että näitä aliarvioidaan tätä kantaa ja yliarvioidaan näitä rajoituksia. (Vapaa-ajan kalastaja)

”Ihmiset pelkää sitä ylisuojelemista.” (Viranomainen)

Muikkuverkot herättivät vähemmän keskustelua kuin hankkeen alussa, koska niiden käyttö on sallittua. Suojelijoiden ja tutkijoiden sidoryhmät pitivät tätä selkeästi kalastajien saamana erävoittona. Muikkuverkkojen sallimiseen kiteytyi myös neuvottelu- ja kompromissiasetus. Myös muikkuverkkojen vaarallisuudesta oli useanlaisia näkemyksiä.

”Kaikkein isoin asia oli tämä heinäkuu ja sitten tämä alueen laajennus. No muikkuverkot oli kolmas, mutta ehkä tämä heinäkuu ja sitten tämä aluelaajennus oli sitten ne kaksi vaikeinta asiaa. Alueet ja alueiden tekeminen, tommonen kartalle piirtäminen on vaikeata. Se oli edellisellä kerralla ja se oli nytkin. Kun ei itse ole siellä alueella ollut, ei ole mitään paikallistuntemusta ja sä oot täysin sen tutkimustiedon ja niiden ihmisten varassa.” (Viranomainen)

No se oli semmosta. Siinähan vähän oli semmonen kaupankäyntitilanne. Keskusteluissa oli niin, että jos ne muikkuverkot sallitaan niin samalla se sitten tämmösenä vaihtokauppana niin se olis venytetty sinne heinäkuun loppuun se kalastusrajoitusaika. Mutta näinhän ei käynyt, vaan siinä kävikin niin, että muikkuverkot sallittiin, vaikka tiedetään, että ne on vaarallisia. (Tutkija)

”Tässähan nyt vähän tuli semmonen kaupankäynti, että vaadittiin tavallaan rantojen myötä ne loputkin alueet suojeluun sillä verukkeella, että nyt kun muikkuverkoilla saatte kalastaa sitten niillä alueilla.” (Vapaa-ajan kalastaja)

”[...] mie kritisoin sitä, että heidän [tutkijoiden] mielestään muikkuverkot on norpalle vaarallisia. Ja ne tilastot, mitä mie oon lukuun, niin yhtään norppaa ei oo jäänyt sitten vuoden, oliko se nyt [19]81, mitkä olis sallittuja nyt. Ja se [19]81 [...] me ei tiedetä minkälainen se verkko on. Siis oikeestaan ei oo yhtään varmaa todistetta, että norppa olis jäänyt muikkuverkkoon. Paitsi siis 2007 jäi toinen tapaus oli kakssäikeinen muikkuverkko, no. Nää on kielletty, kakssäikeiset muikkuverkot jo muuten, niitä ei saa käyttää. Toinen oli, että kaksoispaulotettuun verkkoon. Ja tää alapaula, joka oli kaksoispaulotettu, niin nämä on myöskin kiellettyjä tässä asetuksessa.” (Saimaan asukas)

Rajoitusten suhteen esitettiin myös huomattavasti tapauskohtaisempaa lähestymistapaa, kun taas suojelijoiden (kuten haastateltavat tässä yhteydessä näkevät, tutkijat ja luonnonsuojelijat kuuluvat samaan ryhmään) näkemys on enemmän kategorinen:

Se olis tärkeä huomioija tuossa verkkokalastusasiassa nyt ne realiteetit, että ammattikalastajilla pitää olla omat oikeudet. Ja sitten kun vielä mietitään nää talvikalastukset kun ne tapahtuu syvissä vesissä. Siellä on todella vähän tapahtunu norppakuolemia verkoissa. Saimaan kalan ekosysteemi on tällä hetkellä loistava, mahtava kalasto. Niin ei ihan vähäsillä tommosilla syy-yhteyksillä pitäis tehdä yhtään lisää rajoituksia. Varsinkin näitten ammattikalastajien osalta. (Elinkeinoelämä)

Aina pitää olla erilaiset ohjeistukset. Paikallinen vapaa-ajan asukas ja turisti on kolme eri asiaa ympäri maailmaa joka paikassa. Se on ihan normaali käytäntö Lapissa ja muuallakin, että paikallisilla on omat oikeudet mm. kalastuksen suhteen ja liikkumisen suhteen kun turistilla. (Elinkeinoelämä)

”Se on realiteetti, että kalastus on se riski. Mutta minusta tällä hetkellä nämä kalastusrajoitukset on sillä mallilla jo, että näitä ei ole syytä enää kiristää [...] kuuttien verkkokuolleisuus nuorena on käytännössä leikattu pois. Ja sitten tämä aikanaan Hemilän tekemä pyydystyyppiasetus, niin se on turvannut aikuiset norpat eli aikuisten norppien verkkokuolemat on vähentyneet aivan radikaalisti. Eli kalastuksella ollaan ihan jo hyvässä tilassa, että tämä ei ole kalastuksen kannalta katastrofi mitkä on nykyiset rajoitukset, mutta lisää ei enää tarvita. Ja miusta nyt järkevät suojelijat antaisi sen verran periksi, että ammattilaisille ruvetaan antamaan periksi. Ammattikalastajat tai eihän ne semmosia olekaan enää, vaan ne on kaupallisia kalastajia. Ne on uhanalaisempia Saimaalla mitä norppa. Ja Saimaalla on hemmetin hyvät kuhakanat. On suorastaan rikollista, että ne jätetään pyytämättä. (Viranomainen)

”Norppa pärjää täällä kyllä. Ammattikalastus häviää maapallolta, se on ihan selevä. Kyllä sille nyt jonkunlaisia rajoituksia tarvitaan, mutta kun kahtoo sitä ammattiporukkaa, mitä meillä norppa-alueella on, tai sa-notaan Saimaalla kaikkiaan 35 ammattikalastajaa. Nyt kun kuuntelee tätä mielipijettä, niin kymmenen vuojen päästä ei oo yhtään.” (Elinkeinoelämä)

4.2.3 Sidosryhmien näkemykset LIFE-hankkeen vaikuttavuudesta

Kysyimme haastateltavien tuntemusta LIFE-hankkeen sisällöstä, sekä heidän arviota hankkeen vaikuttavuudesta. LIFE-hanke oli hyvin tunnettu, vain 5 haastateltavaa ei kokenut olevansa tietoinen hankkeen sisällöstä tarkemmin, mutta kaikki olivat kuitenkin kuulleet hankkeesta. Positiivisimmin hankkeeseen suhtautuivat ne haastateltavat, jotka olivat jollain tavalla osallisia hankkeessa. Eniten vaikuttavuutta arvioitiin olevan vapaaehtoistoiminnan edistämisellä, mm. apukinosten tekemisen ja pesälaskentojen kautta. Tämä lisää eri sidosryhmien vuorovaikutusta ja osallistumista saimaannorpan suojeluun. Myös viestinnän ja tietoisuuden katsotaan lisääntyneen, ja tässä LIFE-hankkeella katsotaan olleen merkittävä vaikutus. Erävalvojan toimi Saimaan vesillä katsotaan myös LIFE-hankkeen positiiviseksi saavutukseksi. Norppaturvallisten pyydysten kehittämiseen osallistuminen mainittiin myös tärkeänä LIFE-hankkeen toimenä.

No kyllä mä uskon. Siis se ylipäättään, että on täysipäiväisiä työntekijöitä, jotka keskittyy tämän LIFE-hankkeen turvin tai sen mahdollistamana siihen valistustyöhön ja erilaiseen tiedottamiseen ja saimaannorpasta kertomiseen kaiken kaikkiaan. Niin kyllä se jokainen tuommonen asia omalta osaltaan lisää varmasti positiivista suhtautumista saimaannorppaan. (Kansalaisjärjestö)

”Minusta se on lisännyt merkittävästi [näkyvyyttä], koska sillä tuotetaan todella valtavasti tiedotusmateriaalia. Siinä on näkyvästi toimivia henkilöitä, on tehty tutkimuksia ja selvityksiä. Ja ennen kaikkea tämmöiset tutkimustulokset herättää valtavia intohimoja ja nehän samalla kiinnittää ihmisten huomiota norppaan” (Viranomainen)

”Minusta on ollut erittäin hyvä vaikutus siinä mielessä, että sen kautta on saatu reaalisesti toteutettua kalastuksen valvontaa, sillä on saatu tavallaan suojelijoiden suuntaan kalaväen uskottavuutta lisättyä, koska ei ole todettu rikkomuksia. Ja sitten tämä hyvin laajasti suurelle yleisölle suunnattu tiedotustoiminta, se lisää tietoa norpasta. Ja sitten onhan tässä myös ihan aktiivisia suojelutoimia, suojelualueen lunastamista ynnä muuta.” (Viranomainen)

”No, totta kai se terminä minulle on tuttu norppa-LIFE on kyllä. Mutta miten se nyt sitten? Ei se nyt oo ihan hirveesti varmaan [vaikuttanut saimaannorpan suojelun ilmapiiriin], ei sitä ole toivotettu niin paljon kun jotakin muuta norppaan liittyvää tässä vuosien saatossa.” (Saimaan asukas)

No ehkä se LIFE-hanke, niin onhan se näkynyt näissä, että se on hyvin tiedottamisessa, että joka lehtijutun lopussa se rimpsu siitä, että mihin tää kuuluu, niin on se kyllä näkynyt, mutta ehkä tää, mitä viiden vuoden aikana on tehty, niin ei se oo suoraan siihen LIFEen minun mielestä siinä ihmisten mielissä ehkä kytkeytynyt. Aluksihan se oli, kun seurasi taustoja, niin siellä oli negatiivista siitä, että näin ja näin paljon rahaa menee, tai sitä jopa verrattiin, että se on pois vanhusten vaipoista. Mutta se keskustelu on nyt laantunut, ja ehkä ne, mitä siinä LIFE-hankkeessa on konkreettista tehty, niin näiden kalastajien pyydyskehittelytyö ja sitten nää katiskakampanjat, niin kyllä niillä varmasti on ollut myönteistä vaikutusta sillä

tavalla, että asenneilmapiiri on parantunut. Mutta ehkä jos joltakin kysyy tuolta ulkopuoliselta, niin ei ne sitä kytke siihen LIFEen suoraan, vaan yleensä tähän kokonaisuuteen. (Tutkija)

Kaikki eivät kuitenkaan näe LIFE-hankkeen vaikuttavuutta yhtä positiivisesti kuin hankkeeseen osallistuvat. Kuten yllä olevasta sitaatista käy ilmi, tavallisen kansalaisen on hyvin vaikea hahmottaa kaikkien toimenpiteiden yhteyttä toisiinsa organisatorisesta vastuunjaosta ja kokonaisuuskentästä puhumattakaan.

"No täältä [Helsinki] katsoen, niin ei kovin merkittävästi ehkä kuitenkaan [LIFE-hanke lisännyt saimaannorpan näkyvyyttä]." (Viranomainen)

"Niin isolla rahalla pitäis saaha enemmän aikaan [...] No, en mä usko, että Saimaannorpan tietosuu on varmasti kaikilla tiedossa. Se tiedetään, että se täällä on. Siinä olis varmaan ollu tärkeempää, tai yks alue, missä siinä olis enemmän voinu käyttää aikaa tän paikallisen väestön informoimiseen sillä tavalla, että missä mennään. Nyt on vaan kaikilla käsitys, että hirmunen raha meni muutamalle tutkijalle ja se on siinä. Tämä aiheutti negatiivisen sävöyksen tässä hankkeessa." (Elinkeinoelämä)

*"En koe, miun mielestä se tiedotus on hoidettu huonosti. Sitä mie oon miettiny tässä, että onko siellä, ta-
pahtuuko siellä mittään semmosta, onko siellä oikeesti semmosta ammatillista tiedotusta tai onko tähän hankkeeseen kytketty sellasia projektia, jotka ois tiedotusprojektia laajemmalle yleisölle."
(Saimaan asukas)*

Myös LIFE-hankkeen tiedottamisen katsottiin osaltaan olevan irrallaan paikallisten ihmisten elämästä ja arjesta, kuten alla olevasta sitaatista ilmenee:

"Paikallista ihmistä ei oteta kovinkaan paljon huomioon siinä, vaan kaikki ajatus pyörii sen saimaannorpan ja esimerkiksi näiden keinopesien kolaamisen ympärillä. [...] En tiedä, se on kyllä hyvä, että tiedotetaan, ei siinä mitään. Mutta tiedottaminen voisi olla monipuolisempaa ja sen pitäisi ottaa huomioon paikallinen ihminen paljon enemmän mitä se on ottanut." (Vapaa-ajan kalastaja)

"Mäntiin sillä tavalla, että paikalliset unohettiin siitä hommasta kokonaan ja se aiheuttaa pahaa verta siinä. Hirmunen rahasumma ja sitten kun olis ollu tärkeempiäkin kohteita, niin nyt yhen norpan takia pistetään miljoonia." (Saimaan asukas)

4.2.4 Kuntien maankäytön suunnittelusta ja kaavoituksesta vastaavien virkamiesten asennemuutos

Tässä raportissa erityistarkastelun kohteena oleva sidosryhmä oli kuntien maankäytön suunnittelusta ja kaavoituksesta vastaavat virkamiehet ja sen vuoksi esittelemme tämän sidosryhmän asenneilmapiirin muutosta omana kappaleenaan. Haastattelimme tutkimuksessa viiden Saimaan rannalle levittäytyneen kunnan virkamiehiä sekä vuonna 2013 että vuonna 2017. Yhtä kuntaa lukuun ottamatta haastatellut henkilöt olivat molemmilla haastattelukierroksilla samat. Ensimmäisen raporttimme keskeinen löydös oli, että norppakeskustelun vastakkainasettelussa on nähtävillä voimakasta epäluottamusta ihmisten välillä ja hallinnon virkamiehistöä kohtaan esitettiin kaikista eniten epäluottamusargumentteja. Mikä oli yllättävää, virkamiehet esittivät runsaasti epäluottamusargumentteja toisten hallinnonalojen virkamiehistöä kohtaan (Jaakkola ja muut 2014). Epäluottamusargumentteja toisten hallinnonalojen virkamiehiä kohtaan oli vuonna 2013 kaikkien kuntien kaavoituksesta vastaavien virkamiesten haastatteluissa. Kuntien virkamiesten haastatteluissa näkyi myös toive elinkeinoelämän ja suojelun yhteensovittamisesta sekä monen muunkin paikallistahon haastateltavan peräänkuuluttaman ”maalaisjärjen” käyttö. ”Maalaisjärki” kuvaa paikallisten luonto- ja paikkatietoutta, joka edellisen raporttimme mukaan koetaan usein olevan ristiriidassa tutkijoiden tuottaman tiedon kanssa (Jaakkola ja muut 2014). Seuraavat sitaatit kuvaavat edellä mainitsemiamme, ensimmäisen haastattelukierroksen havaintoja.

”Näistä valtiovallan kotkotuksista ei aina tiedä, että miten pitkään täällä pystyy elelemään ja elantoansa hoitelemaan. Se on se tärkein juttu, että rakennetaan kaikinensa, sille ei sais tulla kohtuuttomia vaikeuksia. Kun on lukuisia esimerkkejä miten norppa sit oppii ihmisen kanssa tulemaan toimeen.”
(Viranomainen)

”Ei ne mökit eikä asukkaat sinällään tee sitä uhkaa vaan se miten ne (asukkaat) liikkuu ja toimii siellä (--). ELY-keskuksella selvästi on painopiste siellä suojelupuolella ja meillä taas että kunnan pitäisi niinku kehittyä ja säilyä täälläkin elämisen mahdollisuudet.” (Viranomainen)

”Etelä-Savon ELY-keskus on piikkinä mejän lihassa ja ongelmana on että sieltä tulee hyvinkin tiukat kommentit niin miulla on itellä pelkona että kun kommentit tuodaan maanomistajien tietoisuuteen niin kritiikki kohdistuu saimaannorppaan vaikka sen kritiikin kuuluis kohistua siihen viranomaistoimintaan.”
(Viranomainen)

”Mites me kaavoituksella voijaan suojella norppaa? Kun meidänhän pitäis sillä kaavoituksella saada aikaan muutakin. Pitää sallia rakentamista rannoille ja venesatamien tekemistä ja kaikkea tämmöistä. Nyt kritisoidaan että norppaa suojellaan liikaa ja se johtaa rikkomuksiin.” (Viranomainen)

Tässä raportissa erityisen kiinnostuksen kohteena onkin, onko haastattelukierrosten välillä kuluneen neljän vuoden aikana luottamus toisiin hallinnon tahoihin (erityisesti edellä olleissa sitaateissa mainittuun Etelä-Savon ELY-keskukseen) kasvanut ja onko nähtävillä muutosta maankäytön rajoitteiden hyväksymisessä. Tämän lisäksi selvitimme, miten LIFE-hankkeen toimenpiteenä tehty ohjeistus, Saimaannorpan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen huomioon ottaminen rantarakentamisen lupaprosesseissa (Etelä-Savon ELY-keskus 2017), on kunnissa huomioitu tai tullaan huomioimaan.

Vuoden 2017 haastattelukierroksen perusteella luottamus kuntien ja ELY-keskuksen virkamiesten välillä on parantunut huomattavasti neljän vuoden seurantajakson aikana. Saimaannorpan huomioiminen maankäytön suunnittelussa sujuu haastattelujen perusteella hyvin, johtuen kuntien ja ELY-keskuksen yhteistyöstä, jota kiiteltiin useammassakin haastattelussa. Tutustumista puolin ja toisin, ”samassa pöydässä istumista”, toivottiin kuitenkin lisää.

”Ja me ollaan oltu kyllä aktiivisia, että silloin kun esim. norpan pesintäalueen lähelle ruvetaan rakennusluvia hakemaan, niin silloin kysytään lausuntoja ELY:stä ja se on hirmu hyvä se yhteistyö ollu kyllä. Ja varmaan vielä parantunutkin.” (Viranomaisen)

”No, meillä toimii ELY:n kanssa tosi hyvin tää yhteistyö, että meillä ei oo kyllä sillai mitään ongelmaa siinä ollu.” (Viranomaisen)

”Minusta ainakin kunnassamme se [saimaannorpan huomioiminen maankäytön suunnittelussa] sujuu todella hyvin ja hyvin yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa. (Viranomaisen)

”Tavallaan siinä on kuitenkin semmonen, ettei katota [ELY-keskuksessa] vaan yksipuolisesti, että kaikesta muusta huolimatta kaikki suojellaan. Siinä on kuitenkin puolin ja toisin semmonen kohtuu mukana.” (Viranomaisen)

”Mitä enemmän oltais saman pöydän ääressä ja opittais tuntemaan, niin varmaan se helpottais sitä yhteistyötä [ELY-keskuksen kanssa]” (Viranomaisen)

Kunnissa on tahtotila suojella norppaa. Vuonna 2017 tehdyissä haastatteluissa kuluu kuitenkin yhä ristiriita paikallisen elinkeinoelämän mahdollisuuksien ja suojelun välillä. Erityisesti matkailun kehittyminen nähtiin jossain määrin ristiriitaisena suojelupäämäärien kanssa. Kuten alla olevassa sitaatissa tulee ilmi, kunnat kokevat pystyvänsä myös itse suojelemaan norppaa ja yhdistämään suojelun tarpeet matkailun kanssa.

”Ihan aktiivisesti tehään työtä sen eteen, että saatas niitä häiriöitä pois mahdollisimman paljon. -- Nyt kuitenkin jonkun verranhan siinä on ollu sitä vääntöä, että rupeeko ne suojelut kohta olemaan vähän liian rankkoja.” (Viranomaisen)

”Ei kukaan lähe retkiluistelemaan, kun siinä ei oo, tai ei tehä siihen reittiä eikä tehä latuja eikä ajeta moottorikelkalla ja ohjataan niitä [matkailijoita]. Tavallaan jotenkin tuntuu, että pystytään se norppa hoitamaan. Mutta sitten toiset, ehkä ELY-keskuksella käytetään norppaa sillä tavalla keppihevosenä, että esitetään niitä matkailuhankkeita syntymästä. Kaavoitusta pystyttäs kuitenkin viemään siihen suuntaan, että siinä myös nää matkailuhankkeet pystys toimimaan.” (Viranomaisen)

Negatiivista huomiota yhteistyöhön liittyen sai viranomaistyön kankeus ja useiden lausuntokierrosten aiheuttamat viiveet maankäytön suunnittelussa ja luvituksessa.

”Tää viranomaistyö on kokonaisuudessaan aika kankeeta ja sitten lausuntoja kun pyydetään, niin niiden saaminen kestää ja ehkä jollain tavalla sitten kaavotuksessakin sitten näkyy, että pitää ootella ELY:n lausuntoja. Ja sitten näitä viranomaisneuvotteluja kun käydään, niin niitä saattaa olla, että jouvutaan palaamaan niin kun uuvestaan, että useemman kerran on käyty niitä ja sellasta, että se vois olla jouhevampaa.” (Viranomainen)

LIFE-hankkeen toimenpiteenä tehty ohjeistus saimaannorpan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen huomioinnista rantarakentamisen lupaprosesseissa (Etelä-Savon ELY-keskus 2017) on valmisteltu juurikin sujuvoittamaan kuntien maankäytön suunnittelua ja kaavoitusta, josta ohjeistus sai kiitosta. Kuntien virkamiehet myös kokivat, että ohjeistus helpottaa kuntien työtä ELY-keskuksen ja maanomistajien välissä, kun on selkeä ohjeistus, johon kiistatilanteissa vedota.

”Elikkä me päästään paremmin näkemään se, et missä mejän ylipäätään täytyy huomioida. Me ollaan oltu tähän asti periaatteessa puhtaasti viranomaisten lausuntojen varassa, että me tehdään kaavaluonnos ja laitetaan se lausunolle ja sitten viranomaiset sanoo, että ei käy. Se on ollu tätä luokkaa. Mutta nyt me päästään ite näkemään jo se, että missä mejän pitää olla varpaillaan. Ja sieltä on tullu selkeitä sellasia tavallaan prosessikaavioita, että jos ollaan näin ja näin lähellä, niin sit täytyy kysyy lausuntoja. Se helpottaa sitä työskentelyä.” (Viranomainen)

”Kyllä miun mielestä siinä hyötyjä ihan selkeesti siinä on, että sitä ei käy kieltäminen. Kyllä se helpottaa [maankäytön suunnittelua] ihan huomattavasti. Se helpottaa myös siinä suhteessa, että jos maanomistajat lähtee kyselemään jotain lisätietoo, niin sen pystyy heittämään, että vaikka se onkin enemmän viranomaiskäyttöön tarkotettu, niin tarvittaessa pystyy sieltä sitten nostamaan niitä asioita esille, että tämmönen on tilanne, tähän nää perustuu ja niin päin pois. Ei oo se, että myö jouvutaan sanomaan, tai me sanotaan maanomistajille.” (Viranomainen)

Ohjeistuksen saama kritiikki koski ainoastaan periaatetta, jonka mukaan ”Rantarakentamisen vaikutuksia saimaannorpan pesintään on syytä arvioida tarkemmin tämän ohjeen avulla, jos lisääntymis- ja levähdyspaikkoja on alle 800 metrin päässä rakennuspaikasta” (Etelä-Savon ELY-keskus 2017, s. 5). Haastateltavien mielestä 800 metrin vaikutussäde tuntui (liian) pitkältä ja kysymyksiä herätti sekä tapauskohtaisen harkinnan mahdollisuus että norpan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen eläminen. Kuinka nopeasti nykyiset kartat vanhenevat ja uusien norpan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen löytyminen tekee kaikki rannat rakennuskelvottomiksi?

”Kyllä meillä on vähän eri näkemys siitä, että mikä on se metrimäärä. Kun tähän asti on puhuttu, että noin 200 metrin säteellä norpan pesästä pitäis [rakentaa] ja nyt se muuttu 800 metriksi. Kaikki rakennustarkastajat mun ymmärtääkseni oli sitä mieltä, että kyllä se menee vähän mahottomaks. Kuitenkin se rakennuskanta mitä siellä on ja mitä sinne tulee, niin kuitenkin ne on semmosia, ettei siellä talvella hirveesti ihmiset ole. Eikä ne pysty jäällä liikkumaan, kun ne on virtasia paikkoja. Tavallaan semmonen puoli siitä jäi kokonaan, että missä siellä oikeesti pystyy [liikkumaan], että semmonen vaan absoluuttinen, että 800 metriä. Kyllä se aina on vaan se tapauskohtanen. Mikä tapaus tulee esille, niin sen harkinta ja just sen ympäristön kattominen. Ja sitä on vaikee kaikkia rakennuspaikkoja, jostakin yhestä tai kahesta paperiliuskasta kattoo, että mikä on mahdollista ja mikä ei. ” (Viranomainen)

*"Puhuttiin 800 metristä. Se on niin iso, että mekin ruvettiin kattoon sit jossain vaiheessa norpan pesiä siitä [kartalta], niin hirveen isothan ne olis tämmösessä vaikutuspiirissä mejän rakennuspaikoista."
(Viranomainen)*

"Ne kartat, ne on tän hetken tilanne. Vuos kaks eteenpäin, niin mitä niillä kartoilla sitten tekee, sitten tilanne onkin jo taas ihan toinen." (Viranomainen)

"Se mikä vaikeuttaa [maankäytön suunnittelua ja luvitusta] on se, että nyt tavallaan se tietokanta, mihinkä ajetaan niitä pesimätietoja, niin sehän kertautuu, elikkä sinne jää se vanhakin tieto. Ja sit saattaa olla, että jos se sama norppa havaitaan seuraavana vuonna pesivän eri kivellä, toki se on hyvin vähäistä, mutta se saattaa olla, että se saman norpan pesimätiedot on useessa kohassa. Niin se aiheuttaa semmosen vähän haasteellisen tilanteen sinne maankäytön suunnitteluun tai luvitukseen. Jossain vaiheessa on pakko ruveta miettiin, että onko se norppakanta oikeesti leviny niin paljon, että pitääkö sitä lähteä jotenkin karsimaan tavallaan sitä aineistoa ja miettimään, että millä tavalla sitä ratkotaan eteenpäin." (Viranomainen)

Kyseinen huolta herättänyt 800 metrin varoalue norpan lisääntymis- ja levähdyspaikasta aiheutti myös kyseisen metriluvun taustalla olevan tutkimustiedon kyseenalaistamista. Kuten haastateltava itsekin kommentoi, lisätieto voisi kasvattaa ymmärrystä ja siten tiedon hyväksyntää.

"Ainut, mitä pikkusen kritisoin, niin nyt kun on nostettu näitä esille, että mitkä ne suojaetäisyyvet pesästä tulee olemaan, niin onks tää nyt ihan kuitenkin. Voiks se nyt pitää paikkansa ja se on ainut, mikä siinä on. Varmasti se perustuu johonkin tutkimustietoon ne etäisyysrajotukset mitä poikaspesistä ja makuupesistä on. Niin jos sitä tuotais voimakkaammin esille, niin se varmaankin auttais tilannetta. Mutta kyllä sitä, niitä etäisyyksiä on kritisoitu aika monessa paikassa. Ja johtuen justinsa siitä, että se tuntuu sillä tavalla, että se annetaan vaan jostain, että se on nyt 800 metriä piste. Ja se, että kun ei tuu mitään muuta sen enempää tietoo, voisko sanoo, pikkusen aina välillä ihmetystä aiheuttaa. Ja samanlaisia epäluuloja on maanomistajien kohalla, että se tiedon jakaminen tuossa puolessa auttais varmasti tilannetta huomattavasti eteenpäin." (Viranomainen)

Koska haastattelut tehtiin samana vuonna kuin ohjeistus kunnille julkaistiin, ohjeistusta ei vielä oltu ehditty käytännössä soveltamaan. Sillä on myös mahdollisesti vaikutusta kaikkien kuntien edustajien kyseenalaistaviin reaktioihin koskien 800 metrin varoaluetta rakennettavan alueen ja norpan lisääntymis- ja levähdyspaikan välillä.

"Ei oo vielä sovellettu käytännössä, että siitä on oikeesti, onkohan siitä nyt kuukausi vai puolitoista kun se oli meillä tämmönen infotilaisuus ja saatiin tätä ohjeistusta." (Viranomainen)

"Niin, no sen verran, mitä meille pikasesti niitä näytettiin sen neljän tunnin aikana, niin kyllä ne oli ihan ymmärrettäviä ja sitä kautta pääsee. Mutta nyt tässä syksyllä mejän pitäis ruveta ilmeisesti sitten tehokkaammin käyttämään sitä". (Viranomainen)

4.2.5 Sidosryhmäkenttä ja vastakkainasettelu

Vaikka yleisesti ottaen saimaannorpan suojelun ympärillä olevan ilmapiriin koetaan parantuneen, keskustelun rauhoittuneen, ja suojelumyönteisyyden kasvaneen, niin vastakkainasettelu ei ole kokonaan hävinnyt. Laadullisten haastattelujen avulla on mahdollista pureutua vastakkainasettelun dynamiikkaan yksityiskohtaisemmin, eikä tähän päästä kyselytutkimuksin tai media-aineiston avulla samalla tavoin käsiksi.

29 haastateltavasta ainoastaan kolme haastateltavaa katsoo, että vastakkainasettelua ei juurikaan ole, tai se ei näy heidän elämässään tai työssään. Tässäkin tapauksessa vastakkainasettelu tunnustetaan, mutta se näyttäytyy enemmän yksittäistapauksina. Koska haastateltavain aineistomme koostuu suojelun ympärillä olevista olennaisimmista sidosryhmistä ja heidän edustajistaan, on selvää, että useat haastateltavat kokevat vastakkainasettelun myös hyvin henkilökohtaisesti. 22/29 haastateltavaa kertoo olevansa oma-kohtaisesti joko ollut tai edelleen olevansa vastakkainasettelun osapuolena tai kohteena. Joillakin vastakkainasettelu on osa päivittäistä arkea:

"[...] jos lähen vaikka ruokatunnilla kaupungille, niin se vastakkainasettelu tulee melkein joka ruokatunnilla jonkun kanssa." (Saimaan asukas)

Vastakkainasettelun erittelemisen ryhmiin on ajoittain haasteellista, koska sidosryhmät ja toimijaryhmät nähdään eri tavoin. Toisella puolella nähdään "suojelijoiden" ryhmä, joka koostuu luonnonsuojelijoista ja luonnonsuojelujärjestöistä kuten WWF ja Suomen Luonnonsuojeluliitto. Useimmiten myös tutkijoiden katsotaan kuuluvan suojelijoihin, ja tämä ei toki ole lainkaan ongelmaton. Viranomaiset ovat useimmiten oma sidosryhmänsä, vaikka ajoittain heidänkin nähdään kuuluvan suojelijoihin, tai "suojelun suunnittelijoihin". Mainittuja suojelijoiden vastapuolella olevia ryhmiä nimettiin seuraavasti: Paikalliset, vesialueiden omistajat, vapaa-ajan kalastajat, verkkokalastajat, ammattikalastajat, ja osakaskunnat. Myös toiminto- ja järjestötasolla nimetään erillisiä toimijoita, kuten esim. Pro Agria ja rakentaminen. Myös sukupolvikysymys nousee edelleen esille:

No, ne on varmaan just ne kylän miehet, ketkä on tottunu kalastamaan tuolla ja asumaan näin ja tekemään, niin tuota ne on ne varmasti ne pahimmat vastustajat. (Viranomainen)

Kyllä sitä valitettavasti on. Sanotaan näin, että varmaan vanhemman sukupolven kohalla enemmän kun mitä tuoreempien. (Viranomainen)

Ne on kalastajia ja kalastajien edustajia, ei ne välttämättä kaikki oo ees kalastajia. Sanotaan, että siellä on paikallisia asukkaita tai tämmösiä maakuntajohtajan tyylisiä, jotka ehkä kokee, että sitä kautta saavat omalle asialleen tai itellensä julkisuutta ja pysyvät otsikoissa sitä kautta. Mutta on kuitenkin semmonen tuntu itellä, että ei nämä suojelun vastustajat ei läheskään aina välttämättä kalasta ite kovin aktiivisesti siellä. (Saimaan asukas)

Sukupolvikysymyksen lisäksi nähtävissä on myös asenteiden ja näkemysten ero joustavuudessa tai jyrkkyydessä. Tämä tulee myös esille suojelun keinoissa, ja kauttaaltaan suhteessa näkemyksiin luonnonsuojelusta. Vastakkain ovat luonnonsuojelukeinojen maksimointi, keinojen vastustaminen, ja väliin jää erinäiset kompromissiratkaisut ja ”järjen ääni”:

”Tavallaan siihen tuli semmonen vastakkainasettelu, että on osa ihmisistä, jotka on henkeen ja vereen luonnonsuojelijoita ja ehkä jonkun näkökulman mukaan vähän liian jäykkiä itse asiassa, ettei oo kykyä kompromisseihin tai halua kompromisseihin. Ja osa taas semmosia sitten esmerkiks siinä yhteisössä oli selkeesti, että Saimaa on saimaalaisille ihmisille myöskin, että tavallaan oli ne kaks ääripäätä, vaikka itekin kannatan suojelua ehtomasti. Mutta kuitenkin se järki mukana siinäkin, että kun miettii luonnonsuojeluliiton edustusta, niin totta kai heillähän on viran puolesta jo ja ehkä henkilötkin on valikoitunu niihin tehtäviin sillä tavalla, että se suojelu on se numero ykkönen. Ite enemmän puhun sen puolesta, että pitää pystyä elämään sekä norpat että ihmiset yhdessä. Tavallaan että Saimaata ei voi museoida, se tässä on tavallaan ajatus että se on kuitenkin käytössä.” (Saimaan asukas)

”Se on vähän niin kuin asia kun asia niin silloin kun siellä on sellaisia vakaumuksellisia, on se sitten ääri-islamisteja tai saimaannorpan suojelun vastustajia [naurahtaa], niin heillä on oma uskonsa ja siihen ei millään pysty vaikuttamaan.” (Kansalaisjärjestö)

Projektin ensimmäisessä vaiheessa esiin noussut epäluottamus ja asiantuntijuuden valtataistelu ei myöskään ole kokonaan hävinnyt. Suurimmaksi osaksi epäluottamus koskee edelleen epäluottamusta tutkijoita ja viranomaisia kohtaan. Tämä tulee ilmi seuraavissa sitaateissa:

”Oon huomannut, että siellä on aika intohimoista suojeluhenkeä ja eihän se voi olla vaikuttamatta siihen tutkimuksen laatuun.” (Vapaa-ajan kalastaja)

”Ja tutkijaporukka, niin minusta tutkijat on hypännyt luonnonsuojelijoiden housuihin tässä asiassa. Minä koen sillä lailla, että tutkijoiden rooli ei ole puhtaasti tieteellinen, vaan asenteellinen. Löydetään mörköjä joka kaapista mikä voi norpat hävittää.” (Vapaa-ajan kalastaja)

”[...] Kyllähän se menee niin kun luonnonsuojelujärjestö, Luonnonsuojeluliitto, WWF. No, sitten menee taas tutkimuspuoli, yliopisto menee. No, tässä mie kritisoin sitä, että he lausuvat tän muikkuverkkojen, heidän mielestään muikkuverkot on norpalle vaarallisia. Ja ne tilastot, mitä mie oon lukenu, niin yhtään norppaa ei oo jääny sitten vuoden [...] Siis oikeestaan ei oo yhtään varmaa todistetta, että norppa olis jääny muikkuverkkoon [...] Ja jos sitten lisätään vielä, niin ehkä tän luonnonsuojelujärjestöjen olemassa olon edellytys on se, että tekevät niin kun pikkusen raflaavampia juttuja, mitä tää oikee todellisuus on, et saavat asiat näyttämään. No, se on vähän, sanotaanko, tällasta lievää liiottelua.” (Saimaan asukas)

”Sitä me ollaan ihmeteltykin tuota luonnonsuojeluporukkaa ja yliopiston porukkaa, että tavallaan karkotinlaitteessakin kun ajatellaan, että kun luki sitä lausuntoa, niin he niinkun tutkijoina puuttui luonnonsuojeluun, eikä siihen tutkimusosioon, mikä pitäis olla heidän se työ varsinaisesti. Ja silloin tavallaan heidän ääninään oli tää luonnonsuojeluliitto, eikä sitten tämä yliopiston asema, mikä pitäis olla. Mun mielestä yliopiston pitäis keskittyä siihen varsinaisesti norpan tutkimukseen, eikä siihen, että miten se suojellaan sitten loppupelissä.” (Elinkeinoelämä)

Myös paikallistietämyksen koetaan edelleen olevan ristiriidassa tieteellisen tutkimustiedon kanssa:

"Siis periaatteessa minun pitäis saaha norppa verkolla ja en oo yhtään vielä saanu eläissäni. Ja mulla on parhaillaan 400 verkkoo talvella järvessä. Tilastollisesti mie laskin, että miten vaarallinen se verkko, niin miun pitäis saaha viis kuus joka reissu." (Elinkeinoelämä)

Tässä sitaatissa tulee esiin arjen kokemuksen ristiriitaisuus vallitsevan tiedon kanssa, mutta aikaisemmin epäluottamukseen kiteytyi myös vahvasti epäluottamus norppien laskentaan liittyviin menetelmiin. Nyt tätä ei ole samalla tavalla havaittavissa.

4.2.6 Osallistaminen

Osallistaminen on yksi saimaannorpan suojelustrategian tavoitteista. Tähän myös tähtää LIFE-hanke, jossa tavoitteena on suojelutoimenpiteisiin kuten apukinosten kolaamiseen ja pesänlaskentaan osallistuminen, tietoisuuden lisääminen ja tiedottaminen, sekä norppaturvallisten kalapyödysten kehittäminen. Tästä näkökulmasta etenkin apukinosten kolaamisen voidaan katsoa olevan menestys, ja tämä näkyy voimakkaasti haastatteluaineistossa. Sitä vastoin suojelustrategian rajoittavat toimenpiteet ja niihin liittyvän osallistaminen koetaan epäonnistuneeksi. Ongelmallisimpana koetaan kuulemistilaisuudet, jotka koetaan yksisuuntaisena vuoropuheluna:

[...] se tilaisuus tupattu liian täyteen alustuksia ja tätä tietoa. Jos aito semmonen kanssakäyminen pitäis luoda, niin jos kahen tunnin tilaisuus on, niin kyllä siinä tunti pitäis pystyy olemaan yleisölle mahdollisuus osallistua vähintään. Mutta siinä meni, että paljonkohan se kaks tuntia olis ollu semmosta aitoo, että se oli tiedon päälle kaatamista. Niin se ärsyttää totta kai ihmisiä, kun ne oottaa, että pääsis sanomaan ja kysymään vaikeita kysymyksiä ja kuulemaan hyviä vastauksia. Siinä varmaan on nää yleisötilaisuuksien sisältöjen kehittämisessä olis tekemistä. (Viranomainen)

Myös osallistamisen paikallisuus herättää haastateltavissa kritiikkiä, joskin myös päinvastaisista näkökulmista. Paikallisesta näkökulmasta katsottuna niiden osallistaminen, joiden elämään norpan olemassaolo ei vaikuta juuri millään tavoin on harhaanjohtavaa.

"[...] heppohan tuolta Helsingistä kattoo, että voi että siellä on se norppa ja nyt joku ui sen puolesta [viitatus Kimmo Ohtosen Norppauintiin], että sitä porukkaa on helppo saada suojelijoiksi, tai sillain. Mutta se on tietenkin sitten tällä alueella, että miten saadaan sitä yhteistyötä niin eri juttu." (Elinkeinoelämä)

"En minä usko, että paikallisessa asenteessa on mittään vikkaa. Nyt sinne on vain tässä ulkopuolisessa tiedottamisessa, niin siinä on menty niinko niin ylite, että nää paikalliset ei ymmärrä sitä." (Elinkeinoelämä)

[...] jos tässä lähetään vahvasti ajamaan sitä luonnonsuojeluaatetta, niin mun näkökulmasta se on pikkasen yksisilmästä. Se keskittyy puhtaasti laput silmillä sitten siihen suojeluun itsessään. Ja sitten kun miettään tätä paikallista asukasta täällä, joka omalla tavallaan suojelee luontoa kyllä ja ymmärtää, että luonnon keskellä on eletävä jatkossakin. Niin se että tullaan ulkoo sanomaan, että näin siun on hyvä nyt olla,

näin siun on hyvä tehdä, näin sie et saa tehdä. Niin siihen tulee se periaatekysymys sillon. Ja haasteena on, että millä se vuoropuhelu saatas käyntiin siinä paremmin. (Saimaan asukas)

Tätä vastoin, seuraavassa sitaatissa tulee ilmi luonnonsuojelijoiden näkökulma, jonka mukaan maanlaajuinen suojelumuotoisuus pitäisi ottaa huomioon entistä enemmän:

No ne [asetukset] oli muuten hyviä tosiaan, mutta se aikataulun osalta me oltiin pettyneitä, että heinäkuu ei tullut mukaan rajoitukseen, koska tavallaan hallitusohjelmassakin kirjattiin, että halutaan tehdä tätä saimaannorpan suojelua yhdessä paikallisia kuullen. Ja sekä meidän gallup-kysely, että sitten Maakuntaliiton netti-kysely molemmat osoittivat hyvin selkeästi sen, että sekä Saimaan asukkaat, että suomalaiset noin laajemmassakin mittakaavassa ovat ehdottomasti sitä mieltä, että saimaannorpan suojelua pitäisi tehostaa. Ja esimerkiksi se heinäkuu olisi pitänyt saada eli hallitus ei siinä mielessä noudattanut omaa ohjelmaansa. (Kansalaisjärjestö)

Kuten yllä olevista lainauksista käy ilmi, osallistaminen ja osallistamisen kohde tarkoittaa eri asioita eri toimijoille. Paikallisen näkökulmasta osallistettavana tulisi olla paikalliset, ja suojelijan näkökulmasta maanlaajuisesti kaikki kansalaiset. Yllä mainituissa WWF:n (2015) ja Maakuntaliiton (2015) kyselyissä otanta perustuukin itseilmaistuun kiinnostukseen tai olemassa olevaan vastaajapaneeliin. Kolarin ym. (2018) ja Turjan (2018) kyselytutkimukset ovat suunnattu alueen asukkaille ja maanomistajille, ja tällöin suojeluun liittyvät asenteet ovatkin huomattavan erilaisia. Arvovalinta siitä, ketä oikeastaan pitäisi osallistaa ja miten, onkin virnaomaisille ja yleisesti ottaen osallistavalle päätöksenteolle haaste (esim. Beierle ja Cayford 2002).

Aineistosta käy myös ilmi vastakkainasetteluun perustuva neuvotteluasetelma, jossa historialliset "hampaankoloon" jääneet tekijät näyttävät merkittävää roolia:

"Mutta sitten kun tämmönen prosessi tulee ja oikein pitkään käydään ja keskustellaan, niin osa siitä ryhmästä alkaa näkee ja on kompromissihaluisia. Mutta sitten sinne jää se tietty ryhmä ihmisiä, jotka sitten vastustaa niin kauan aikaa, että kaatuu saappaat jalassa." (Viranomaisen)

"No kyllähän siihen luonnostaan kuuluu, että ymmärretään vastapuolen näkemyksiä. Koska jotenkin tuntuu, että siinä on tullu periaatteellista vastakkainasettelua, niin siinä ei joko ymmärretä tai ei haluta ymmärtää vastapuolen näkemystä, vaan on se oma näkemys pelkästään. Sillonhan se ei oo neuvottelua siinä vaiheessa eikä vuoropuhelua." (Saimaan asukas)

"miusta siellä ei kauheesti edetty jotenkin siellä työryhmäkeskusteluissa, että sillon viis vuotta sitten oli ehkä enemmän sellasta just, että kun oltiin uusia ja näin ja kuunneltiin. Mutta nyt kaikki tiesi, jotenkin oli vielä samat ihmiset, kaikki tiesi jokaisen roolin ja aseman ja kaikki oli ehkä jo vähän valmiiksi juntautunut niihin omiin juttuihinsa ja ne tietyt roolipuheet siellä käytiin läpi. Ei siellä niin kun hirveesti mitään sillä tavalla edistymistä tapahtunu, että sivistyneesti kuunneltiin toistemme näkemykset, jotka jo tiedettiin ennalta." (Kansalaisjärjestö)

"Tietysti yks on se, että on tavallaan kaivettu ne omat juoksuhaudat molemmille osa-puolille, linnottauttu sinne ja tavallaan pitäis löytää se joku yhteinen agenda, että löydetään se yhteinen hyvä josta molemmat voi hyötyä. Siitähän se lähtee purkautummaan, sehän ei tarvii olla iso asia. Vaan löydetään joku

*pieni asia, josta ollaan samaa mieltä ja molemmat osapuolet näkee, että tätä edistämällä myö saahaan jotakin yhdessä aikaan. Sehän se patoja avaa aina. Mutta se, että mikä se ois, niin se on se iso kysymys, että tavallaan missä molemmat osapuolet kokee voittavansa. Koska tätä keskustelua on kuitenkin aika pitkään käyty ja rajotuskeskustelua, nyt on tietysti normaalista poikkeava vuosi tänä vuonna kun uusittiin nämä rajotukset. Mutta viis vuotta sitten oli myöskin aika kova keskustelu rajotuksista ja jos sinne hampaankoloon on jotakin jäänyt, niin kun todennäköisesti on jäänyt, niin se on vaikea myöntää ja antaa periksi. Sehän on kasvojen menettäminen jos myöntää, että olin väärässä jossakin asiassa”
(Saimaan asukas)*

Kokonaisuudessaan voimme tulosten perusteella todeta, että sidosryhmien kokemus osallistamisesta saa kritiikkiä. Historiaan sijoittuvat prosessit tulevat esiin, ja kuten usea haastateltava sanoo, niistä on jäänyt painolastia ”hampaankoloon”. Ongelmaa lisää se, että ilmiö on hyvin henkilökohtainen, ja tämä näkyy myös osallistamisessa. Suojelun henkilökohtaiselle luonteelle lisähaasteena on sidosryhmien moniäänisyys:

”Mutta sitten taas kun meillä on vesialueen omistajia, jotka on Luonnonsuojeluliiton jäseniä, jotka on taas, itse ajaa siellä sitä agendaa siellä osakaskunnissa tai muuten niin ei voi sanoa näin. Tai sitten meillä on Luonnonsuojeluliiton jäsen, joka on kova verkkokalasaja ja joka haluaisi muikkua pyytää, niin nämä roolit voi olla erilaisia. Sen takia tämmöset yleistyksset on aina vähän vaarallisia.” (Viranomainen)

*”Mutta kyllä siis se, jos ajatellaan vaikka osakaskuntia. Niin se on jännä miten se vaihtelee esimerkiksi tämä norppaan suhtautuminen täysin kielteisestä, suorastaan semmoseen innostuneisuuteen. Sen ei tarvii varmasti monesta henkilöstä olla kiinni siellä osakaskunnan hallinnossa, että miten päin se lähtee pyörimään se kehä. Jos siellä koko valitetaan ja jurputetaan, niin totta kai, sehän tarttuu. Mutta taas se positiivinenkin asenne saattaa tarttua. Tai sitten jotkut jotka ei suhtaudu, niin ne jää pois.”
(Kasnalaisjärjestö)*

Täälläkin vaikuttaa se, että keneltä kysyy. Kysyykö tuolla maaseudun isännältä tai kysyykö kaupunkiasujalta, joka asuu täällä vaikka Savonlinnan keskustassa. Se varmasti vaikuttaa hyvinkin paljon siihen. Ja se myöskin vaikuttaa, että miten paljon se ihminen ite liikkuu luonnossa, miten paljon se viettää siellä aikaa. Ja semmonen, joka vähemmän liikkuu luonnossa, niin on ehkä herkemmin oikein semmonen tiukka norpan suojelija, joka olis valmis kaikenmoisiin rajoituksiin. Sit taas kun mennään semmoselle seutuville tuonne saaristoon, jotka on siellä suku asunu vuossatoja, kenties jopa tuhansia, niin siellä ollaan kyllä aika tiukasti kaikkia suojelutoimenpiteitä vastaan. Ei oo olemassa semmosta yhtä ja samaa linjaa edes pienen Savonlinnan alueella, et miten ihmiset suhtautuu suojeluun.” (Saimaan asukas)

Ihmiset eivät edusta vain yhtä sidosryhmää, vaan heillä on lukuisia eri rooleja, ja eri näkemyksiä näissä eri rooleissa. Tämä onkin haaste sekä osallistamisprosessien suunnittelulle että toteuttamiselle.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Norppakanta on kasvanut Saimaannorppa LIFE -hankkeen aikana vuosina 2013–2018 ilahduttavasti noin sadalla yksilöllä. Vuoden 2018 arvio norppakannan koosta oli jo lähes 400 yksilöä (Metsähallitus, 2018), joka oli Ympäristöministeriön (2011 ja 2017) välitavoite vuoteen 2025 mennessä. Saimaannorpan suojelu on siis kiistatta edennyt suotuisasti kuluneiden vuosien aikana, erityisesti kun muistetaan, miten vielä sata vuotta sitten saimaannorppa oli vainottu haittaeläin, jota vihattiin ”enemmän kuin käärmettä konsanaan” (Jaakkola ja muut 2018). Saimaannorpan suojelun onnistumiselle on ollut täysin keskeistä ihmisten, erityisesti norpan kanssa saman elinalueen jakavien Saimaan asukkaiden, asennoituminen saimaannorppaan ja etenkin sen suojelun keinoihin.

Tämän raportin tarkoituksena on ollut selvittää saimaannorppaan ja sen suojeluun liittyvää asenneilmapiiriä LIFE-hankkeen loppuvaiheessa sekä asenneilmapiirin muuttumista hankkeen aikana. Vertailuaineistona on ollut vuonna 2014 ilmestynyt aiempi raportti, jossa selvitimme saimaannorppaan ja sen suojeluun liittyvän asenneilmapiirin historiallista kehitystä sekä asenneilmapiiriä hankkeen alkaessa (Jaakkola ja muut 2014). Käsillä olevassa raportissa olemme keskittyneet toisaalta suojeluun liittyvien asenteiden muutokseen erityisesti paikallisella tasolla ja toisaalta siihen, miten itse LIFE-hankkeen toimenpiteet ovat vaikuttaneet suojelun keinojen hyväksyttävyyteen.

Yleiskuva sekä sanomalehti- että haastatteluaineiston perusteella on, että saimaannorpan suojelun ympärillä käytävä keskustelu on seurantavuosien aikana rauhoittunut ja ilmapiiri on nykyään yleisesti ottaen suojeluyönteinen. Tätä näkemystä tukevat sekä Metsähallituksen teettämä kyselytutkimus Saimaan vesistöalueen asukkaiden tietoisuudesta ja asenteista saimaannorppaan liittyen (Turja 2018) että Luonnonvarakeskuksen selvitys Saimaan vedenomistajien asenteista saimaannorpan suojelua kohtaan (Kolari ja muut 2018).

Olemme jakaneet päätelmäosion kolmeen osaan. Tarkastelemme aluksi tapahtuneita muutoksia sanomalehtiaineiston varassa, sen jälkeen haastatteluihin perustuen ja lopuksi keskitymme LIFE-hankkeen vaikuttavuuteen muutoksia selittävänä tekijänä.

Mediakeskustelun kolme keskeisintä muutosta seurantavuosien (2011–2012 ja 2015–2016) välillä ovat olleet norppaa käsittelevien sanomalehtikirjoitusten määrän väheneminen, käytännön suojelutoimien hyväksyttävyyden selkeä kasvu mediassa käydyssä arvokeskustelussa, sekä mediassa näkyvien ja äänensä kuuluville saavien toimijoiden vaihtuminen. Nämä muutokset eivät ole olleet toisistaan riippumattomia. Ensinnäkin, ei ole yllättävää, että keskustelu on kiistan huippuvuosista hiipunut. Vuosina 2011–2012 saimaannorpan suojelun keinoista, puoleen ja vastaan, käytiin lehtien palstoilla kiihkeää arvokeskustelua, jota ruokkivat mm. Euroopan Unionilta vuonna 2010 tullut virallinen huomautus saimaannorpan suojelun tilasta sekä ympäristöministeriön valmistelemat ja vuonna 2011 julkaistut ensimmäinen saimaannorpan suojelun strategia ja toimenpideohjelma. Näiden lisäksi keskustelua käytiin verkkokalastuksen rajoitteista ja ennen muuta siitä, tulisiko niiden perustua vapaaehtoisuuteen vai paktoon. Keskustelua kiihdyttivät edelleen valtioneuvoston huhtikuussa 2011 asettamat verkkokalastusta rajoittavat asetukset. Erityisesti kevään 2011 eduskuntavaalien alla saimaannorpan suojelukeskustelu politisoitui voimakkaasti, ja oman lisävärinsä tähän politisoituneeseen keskusteluun toivat silloiset keskustalaiset maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttila sekä ympäristöministeri Paula Lehtomäki. Vastaavaa piikkiä norppakirjoittelussa ei näkynyt eduskuntavaalikeväänä 2015.

Keskitymme nyt paikallislehti Itä-Savossa ilmestyneiden kirjoitusten muutokseen. Sanomalehti on yhä Saimaan alueella merkittävin saimaannorppatiedon lähde (Kolari ja muut 2018; Turja 2018), joten saimaannorppaan liittyvällä uutisoinnilla voidaan ajatella olevan vaikutusta paikallisväestön asennoitumiseen sekä saimaannorppaa että sen suojelun keinoja kohtaan. Vuonna 2015–2016 Itä-Savossa ei enää ollut havaittavissa vuosien 2011–2012 kaltaista laajaa arvoperusteista norpansuojelun keinoihin liittyvää vastakkainasettelua, vaan negatiiviset tai kyseenalaistavat argumentit jäivät yksittäisiksi mielenilmauksiksi, jotka useimmiten näkyivät lehden mielipide- tai ”lukijan lyhyet” -palstoilla. Itä-Savossa saivat vuosina 2015–2016 eniten palstatilaa norpansuojelun toimenpiteet kuten norppaturvallisten kalastusvälineiden kehitys, apukinosten kolaus ja pesälaskennat, jotka olivat kaikki LIFE-hankkeen toimenpiteitä.

Saimaannorppaan liittyvän mediakeskustelun temaattinen muutos näkyy eniten mediassa näkyvien toimijoiden vaihtumisena. Itä-Savossa eniten näkyvyyttä sai Metsähallitus asiantuntijoineen, sillä Metsähallituksen asiantuntijat käytännössä toteuttivat LIFE-hankkeen toimenpiteitä Itä-Savon levikkialueella. Myös muut Itä-Savossa eniten näkyvillä olleet toimijat, niin yksittäiset henkilöt kuin organisaatiot, liittyivät käytännön suojelutoimenpiteisiin. Muutos on suuri verrattuna vuosien 2011–2012 Itä-Savon norppakirjoitteluun, jolloin näkyvimmit toimijaryhmät olivat vastakkainasettelun eri puolilla olevat ”kalastajat” sekä ”luonnonsuojelijat” ja yksittäisinä henkilöinä silloiset maa- ja metsätalousministeri sekä Etelä-Savon maakuntajohtaja, jotka ajoivat voimakkaasti vapaaehtoisia kalastusrajoitteita. Tilanteen muutos voidaan tulkita siten, että Itä-Savon norppakirjoittelussa suojelutoimenpiteet olivat vuosina 2015–2016 yleisellä tasolla jo laajasti hyväksytyjä, ja niistä kertomisen toivottiin entisestään lisäävän suojelutoimenpiteiden hyväksyttävyyttä paikallistasolla.

Vaikka mediakeskustelun sävy paikallislehdessä on selkeästi muuttunut vastakkainasettelusta suojelun keinoihin suopeasti suhtautuvaksi, osoittavat sidosrymähaastattelut, ettei norpan suojeluun liittyvä vastakkainasettelu ole kokonaan hävinnyt. Haastateltujen näkemykset suojeluun liittyvästä asenneilmapiiristä vaihtelevat edelleen sidosryhmittäin. Suojelujärjestöjen, tutkijoiden ja joidenkin suojelua edistävien virkamiesten mukaan ilmapiiri on erittäin positiivinen, kun taas paikalliset elinkeinoelämän edustajat, vapaa-ajan kalastajat ja eräät muut virkamiehet tunnistavat ilmapiirissä edelleen jopa voimakkaan kahtiajaon. Suojelun keinoja kyseenalaistavissa ryhmissä nousivat uusina teemoina esiin väsymys ja luovuttamisen mentaliteetti, joita emme kumpaakaan havainneet LIFE-hankkeen alkuvaiheen haastatteluissa. Osa tähän tutkimukseen osallistuneista haastatelluista koki, ettei kalastusta puoltavia näkökulmia enää saa missään nostaa esille, vaan vesialueiden käytöstä saa nykyään keskustella vain norpansuojelun näkökulmasta. Luovuttamisen mentaliteetti tuli esiin myös haastattellessamme ammattikalastajia. Kalastajat pelkäävät kalastuksen saattavan hävitä Saimaalta jopa kokonaan norpansuojelun yksipuolisen korostamisen takia. Yksi aineistostamme nouseva keskeinen kysymys onkin, millaisiin muotoihin tämä luovuttamisen mentaliteetti tulee jatkossa alueella kanavoitumaan.

Edellisessä raportissa havaitsimme saimaannorpan suojeluun liittyvien eri toimijoiden roolit osittain epäselviksi, mikä ilmeni media-aineistoa selvemmin tekemissämme haastatteluissa (Jaakkola ja muut 2014). Tämän raportin media-aineistossa epäselviä toimijanimikkeitä kuten ”luonnonsuojelijat” tai ”kalastajat” ei enää erottunut lainkaan, vaan suojeluun liittyvät eri toimijat esiteltiin henkilö- ja organisaatiotasolla. Haastatteluaineistomme osoittaa eri sidosryhmien sisäisen kentän paljon heterogeenisemmaksi ja moniulotteisemmaksi kuin mitä mediakeskustelu ja kyselytutkimusten (tuoreimpina Kolari ja muut 2018; Turja 2018) yleiskuva antavat ymmärtää.

Haastatteluaineistossa erottuu kolme erilaista suojeluun liittyvää kategorista näkökulmaa, joista useampaa kuin yhtä voi löytää jokaisesta määrittelemästämme sidosryhmästä. Ensimmäisen kategorian edustajat kannattavat yksiselitteisesti kaikkia niitä suojelutoimia, joiden soveltamiselle löytyy tieteellistä

tukea. Toisessa kategoriassa sitä vastoin suojelun keinot kyseenalaistetaan ja vedotaan ”maalaisjärjen käyttöön”. Tämän kategorian edustajat perustelevat kantaansa osittain oman identiteettinsä pohjalta ja osin omilla henkilökohtaisilla luontokokemuksillaan. Kolmannen kategorian edustajat vieroksuvat yksioikaisia kieltoja tai ohjeita tyyliin ”verkkokalastus on kiellettävä” tai ”varoalue rakentamiselle norpan lisääntymis- ja levähtämispaikoilta on 800 metriä”, ja toivoisivat nykyistä selvästi väljempää tapauskohtaista joustovaraa ja harkinnanvaraisuutta eri tilanteisiin. Jousto voisi esimerkiksi mahdollistaa ammattikalastajille laajemmat kalastusoikeudet kuin vapaa-ajan kalastajille. On ilmeistä, että lainsäädännön ja suojeluhallinnon näkökulmasta ensimmäisen kategorian suoraviivaisuus olisi selkein vaihtoehto, kun taas yhteistyön ja osallistamisen edistämisen kannalta paras vaihtoehto epäilemättä olisi tapauskohtaisen harkinnan salliva kolmas kategoria. Kolmannen kategorian omaksuminen voisi myös mahdollistaa toisen kategorian suojelukriittisten kantojen ottamisen mukaan keskusteluun, mikä voisi lieventää vastakkainasettelua.

Haastatteluissamme näkyi lainsäädäntötyön sykli, jolla tarkoitamme keväisen verkkokalastuksen kielteviä määräaikaisia valtioneuvoston asetuksia, jotka olivat voimassa huhtikuusta 2011 huhtikuuhun 2016 (ns. pyydystyyppiasetus 295/20011 sekä verkkokalastuskielto 294/2011) sekä kyseiset asetukset yhdistänyt, huhtikuussa 2016 voimaan astunut 5-vuotinen asetus 259/2016. Ensimmäisen raporttimme haastattelut tehtiin suurimmaksi osaksi kesällä 2011 ja käsillä olevan raporttimme haastattelut kesällä 2016, jolloin vastikään annetut asetukset ja niiden herättämät tunteet olivat haastatelluilla vielä tuoreina muistissa. Aivan kuten mediakeskusteluissa, myös haastatteluissa havaitsimme suhtautumisen kalastusrajoituksiin hankkeen lopussa huomattavasti maltillisemmaksi kuin hankkeen alkuvaiheessa. Minkäänlaista vastakkainasettelun kärjistymistä ei enää ollut haastatteluissa havaittavissa, vaikka asetukset toki keskustelua ja erilaisia mielipiteitä herättivätkin. Erityisesti paikallisväestön haastateltavat olivat tyytyväisiä toisen asetuksierroksen kompromissiin, jossa laajentuneiden verkkokalastuskieltoalueiden kompensoimiseksi ei pidennetty verkkokalastuskieltoa heinäkuulle ja samalla sallittiin muikkuverkot ja norppaturvalliset rysät. Luontojärjestöt, Itä-Suomen yliopiston tutkijat ja Metsähallitus odotetusti kritisoivat tehtyä kompromissia, joka näkyi sekä Saimaannorppa ja kalastus -seurantaryhmän raporttiin liitetyistä eriävistä lausunnoista (Maa- ja metsätalousministeriö 2015) että tekemissämme haastatteluissa.

Haastatteluista myös ilmenee, miten suojelun ”lainsäädännöllinen sykli” aiheuttaa politikointia ja ryhmien välistä kaupankäyntiä syklin eri vaiheissa. Asetusten valmistelussa eri sidosryhmät käyvät ”kauppaa” omilla järkähtämättömillä ja kunkin sidosryhmien sisällä sovituille vaateillaan. Ensimmäisellä kierroksella (vuoden 2011 asetusten valmistelu) eri sidosryhmien kannat olivat vielä tuoreita, mutta syklin toisella kierroksella osapuolten kannat olivat haastateltavien mukaan jo niin tuttuja, ettei keskustelua enää syntynyt. Odotettavissa on, että sidosryhmien sisäinen politikointi asetusten yksityiskohdista tulee kasvattamaan tulevaisuudessa rooliaan, ellei uudenlaisia keinoja sidosryhmien osallistamiseen ja yhteisten tavoitteiden rakentamiseen löydetä.

Vaikka yksi LIFE-hankkeen tavoitteista oli paikallisten aiempaa suurempi osallistaminen suojeluun, ei tässä haastattelujen perusteella täysin onnistuttu. Haastateltujen henkilöiden mielestä osallistamisessa oli myös hankkeen loppuvaiheessa edelleen puutteita, tai ainakaan osallistaminen ei käytännössä koskenut sitä sidosryhmää, jota saimaannorpan suojelutoimenpiteet eniten koskettavat, eli vesialueiden omistajia. Tämä tuli näkyviin myös Luonnonvarakeskuksen Saimaan vesialueen omistajille suunnatussa kyselyssä, jonka mukaan LIFE-hankkeen osallistavat toimenpiteet kyllä jossain määrin tunnettiin, mutta siitä huolimatta toimenpiteisiin ei oltu juurikaan osallistuttu, eikä niistä välttämättä oltu edes tietoisia (Kolari ja muut 2018). Luonnonvarakeskuksen kyselyssä myös ilmeni, että muualla asuvat vedenomistajat eli Saimaan alueen vapaa-ajan asukkaat suhtautuivat paikkakuntalaisia myönteisemmin LIFE-hankkeen osallistaviin toimenpiteisiin, ja uskoivat paikallisia useammin niiden todella edistävän saimaannorpan suojelua. Tätä

tulosta tukee myös haastatteluissa kuulunut kritiikki siitä, miten osallistaminen ja tiedottaminen on suunnattu enemmän niille ihmisille, jotka eivät tunne Saimaan aluetta tai joihin norpan suojelukeinot eivät suoraan vaikuta. Paikkakuntalaisille suunnatut kuulemistilaisuudet koettiin ”tiedon päälle kaatamisena” eikä suinkaan tilaisuuksina, joissa olisi annettu aito mahdollisuus osallistua yhteisen asian käsittelyyn. Osa haastatelluista piti kalastuksen rajoittamista ja muita suojelun keinoja kritisovia paikkakuntalaisia jo ikänsäkin puolesta vähitellen katoavana sidosryhmänä, joiden asenteista tuskin enää pitkään olisi haittaa norpan suojelulle. Luonnonvarakeskuksen kyselyssä vesialueen omistajille havaittiin, että vedenomistajat todella ovat pääosin varttunutta väkeä (kyselyyn vastanneiden keski-ikä oli 61 vuotta) ja heidän harrastamansa verkkokalastus hiipuva kalastusmuoto (Kolari ja muut 2018). Kysymys kuuluukin, onko ”luonnollinen poistuma” ratkaisu asenteiden muuttumiseen, vai tulisiko kuitenkin ja siitä huolimatta osallistaminen kohdistaa juuri niihin saimaalaisiin, jotka suhtautuvat kriittisimmin saimaannorpan suojeluun ja joihin suojelun keinoilla voisi ehkä selvimmin vaikuttaa?

Kun puhutaan osallistamisesta yleisellä tasolla tai LIFE-hankkeen yhteydessä, on tärkeä erottaa toisistaan luonnonsuojelun *aktiviteetteihin* sekä luonnonsuojelutoimien *suunnitteluun ja päätöksentekoon* osallistuminen. Yksipuoliset kuulemistilaisuudet tai apukinosten kolaamisen kaltaiset toiminnalliset aktiviteetit voidaan aidon vuorovaikutuksen puuttuessa herkästi kokea jopa osallistamisen periaatteita hyväksikäyttäväksi ja manipuloiviksi toiminnoiksi. Tämä ongelma on tunnistettu osallistavan päätöksenteon tutkimuksessa jo 1960-luvulta lähtien (Arnstein 1969) ja päätöksentekoprosessin avaamista kansalaisten osallistumisen aidosti mahdollistavaksi pidetään kriittisen tärkeänä (esim. Ventriss ja Kuetzell 2015). Aidossa osallistamisessa päätöksentekovaltaa todella jaetaan myös kansalaisille. Saimaannorpan suojelun osallistamisprosessi kytkeytyy tältä osin, ja näillä kriteerein, ympäristöministeriön johtaman saimaannorpan suojelutyöryhmän sekä maa- ja metsätalousministeriön johtaman saimaannorppa ja kalastus -seurantar ryhmän työskentelyyn. Tässä työssä prosessia koordinoivan virkamiehen rooli on osallistamisen toteuttamisen kannalta keskeinen. Vaikka tässä tutkimuksessa olemme päässeet käsiksi työryhmätyöskentelyyn vain välillisesti osallistujien kokemusten kautta, on niistä edelleen välittynyt selkeä vastakkainasettelu ja neuvotteluasetelma, jossa kauas historiaan ulottuvat ja ”hampaankoloon jääneet” asiat helposti nousevat yhä uudelleen pintaan. Asiantuntijuuskiat (paikallinen luontotieto vs. tieteellinen tutkimustieto), sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehityksen arvokysymykset, ja ”kansalaisen” käsite (paikallinen vs. helsinkiläinen) ovat niin ikään tyypillisiä osallistamisprosessien kipupisteitä. Tärkeitä ovat myös prosesseihin osallistuvien valintaperusteet ja valintaprosessin luonne. Haastattelujemme perusteella näyttää siltä, että Suomen kokoisessa pienessä maassa yhden teeman ympärillä olevat toimijat tuntevat toisensa vuosien, jopa vuosikymmenten takaa, jolloin suunnittelu- ja päätöksentekotilanteissa yksittäisten henkilöiden välillä henkilösuhteilla on hyvin suuri rooli.

Vedenomistajien lisäksi saimaannorpan kannalta keskeisiä Saimaan veden ja rantojen käyttämiseen vaikuttavia henkilöitä ovat ranta-alueiden kaavoituksesta vastaavat kuntien maankäytön suunnittelijat. Tutkimuksemme mukaan kuntien maankäytön suunnittelusta ja kaavoituksesta vastaavien virkamiesten asenteet ovat seurantajakson aikana muuttuneet huomattavasti suopeammiksi saimaannorpan suojelua huomioivaa maankäyttöä kohtaan. Kriittisiä argumentteja maankäytön rajoitteita kohtaan oli seurantajakson lopussa vähemmän kuin hankkeen alussa, ja norpan huomioimiseen maankäytössä suhtauduttiin jo itsestäänselvyytenä. Myös yhteistyö ELY-keskuksen kanssa on haastattelujen mukaan parantunut hankkeen aikana huomattavasti. Seurantahaastatteluissa emme havainneet minkäänlaista epäluottamusta ELY-keskusta ja sen virkamiehiä kohtaan. Haastattelujemme mukaan kuntien virkamiehet suhtautuvat ELY-keskuksen LIFE -hankkeen osatyönä tekemään ohjeistukseen (Etelä-Savon ELY-keskus 2017)

pääsääntöisesti myönteisesti ja ohjeistus koetaan monin tavoin hyödylliseksi. Ainoa kritiikki kohdistui ohjeistuksessa annettuun suositukseen 800 metrin varoalueesta, joka määrittää minimietäisyyden uudelle rakennuspaikalle suhteessa tunnettuun norpan lisääntymis- tai levähdyspaikkaan. Parempana kuin kaavamaisesti ”viivoittimella vedettyä” varoaluetta kuntien virkamiehet pitivät tapauskohtaista tarveharkintaa. Heidän mielestään varoalue on tarpeeton esimerkiksi tilanteessa, jossa vapaa-ajan asuntoa käytetään vain kesäisin tai jos esimerkiksi tiedetään, että rakennuspaikan ympärillä oleva vesi on niin virtainen, ettei siinä talvella liikuta. Kummassakaan tilanteessa ei häiriötä norpan pesinnälle voi koitua, ja varoalue on tarpeeton. Kuntien virkamiehiä huoletti myös norppien pesä- ja levähdyspaikoista koottava tietokanta. Kun vanhatkin tiedot säilyvät tietokannassa ja uusia kertyy nopeasti lisää norppakannan kasvaessa ja levittäytyessä, tulevat vähitellen kaikki rannat rakennuskelvottomiksi. Molempiin huoliin voisivat tuoda huojuksen ohjeistuksen laatijoiden ja käyttäjien tapaamiset, joissa epäluuloja ja pelkoja voisi luottamuksellisesti avata ja ongelmiin saada vastauksia.

Tutkimuksemme osoittaa kuntien virkamiesten yhteistyön ELY-keskuksen kanssa onnistuneen hankkeessa erinomaisesti. Aidon osallistamisen määritelmän mukaan yhteistyö tarkoittaa suunnitteluun ja päätöksentekoon osallistamista eikä pelkästään päätösten yksisuuntaista kuulemistä sen jälkeen kun suunnittelu – ja päätöksentekotyö on jo tehty. Haastattelujen perusteella erittäin hyvin toiminutta yhteistyötä kannattaa jatkossa hyödyntää kestävän matkailun edistämiseen Saimaan alueella. Tarve tähän on ilmeinen, sillä kuntien virkamiesten haastatteluista kuului edelleen epäilyt matkailun kasvuedellytyksistä alueilla, joilla maan ja vesialueiden käyttöä merkittävästi rajoitetaan norpansuojelun nimissä.

LIFE-hankkeen näkyvyys oli Itä-Savossa erinomainen ja myös haastatteluaineiston mukaan hankkeeseen sisältyneen tunnettiin hyvin. LIFE-hankkeen toimenpiteiden näkyminen Itä-Savossa johtuu sekä paikallislehden linjauksesta antaa lehden sivuilla palstatilaa suojelun käytännön toimille että LIFE-hankkeen aktiivisesta paikallismedialle suunnatusta viestinnästä. Itä-Savossa eniten näkyneet teemat kuten apukinokset, äänikarkoittimet ja norppaturvalliset kalastustavat olivat samalla myös haastatteluissa useimmin mainittuja LIFE -hankkeen toimenpiteitä. Myös Saimaan vedenomistajille suunnattujen kyselyjen perusteella apukinokset ja norppaystävälliset kalastustavat (verkon vaihto katiskaan ja katiskan nielurajoittimet) olivat LIFE-hankkeen toimenpiteistä parhaiten tunnettuja (Kolari ja muut 2018). LIFE-hankkeen näkyvyys Itä-Savossa ei kuitenkaan vaikuttanut Saimaan alueen asukkaiden tietoisuuteen hankkeen sisällöstä, vaikka hankkeen tunnistikin nimeltä noin puolet Metsähallituksen teettämään kyselyyn vastanneista (Turja 2018). On mahdollista, että pelkkä artikkelin lopussa oleva maininta LIFE-hankkeen osallisuudesta ei vielä riitä siihen, että Itä-Savon lukija yhdistäisi jatkossakin tietyn suojelutoimenpiteen juuri LIFE-hankkeeseen.

Haastattelujemme mukaan LIFE-hankkeeseen ja sen vaikuttavuuteen suhtautuivat positiivisimmin ne haastateltavat, jotka olivat itse hankkeeseen jollain tavoin osallistuneet. Norpansuojelun kannalta vaikuttavimpia toimia olivat paikallisia asukkaita osallistavat tai sellaisiksi suunnitellut toimenpiteet (norppaturvalliset kalastustavat, apukinosten kolaus ja pesälaskennat) sekä tiedottaminen. Haastatteluaineistossa, toisin kuin media-aineistossa ja kyselytutkimuksissa, hankkeen palkkaaman erävalvojan vaikutus luvattomaan kalastukseen vähenemiseen nähtiin yhdeksi LIFE-hankkeen vaikuttavimmista toimenpiteistä. Kuten jo aiemmin mainitsimme, hankkeen osallistamistoimet eivät osallistaneet paikkakuntalaisia vedenomistajia, eikä tiedottamista kyseisen ryhmän näkökulmasta pidetty norpansuojelua lisäävänä toimenpiteenä (Kolari ja muut 2018).

Aineistomme perusteella näyttääkin siltä, että LIFE-hankkeen merkittävin vaikutus saimaannorpan suojeluun ja sen keinoihin kohdistuviin asenteisiin on ollut hankkeen toimenpiteiden runsas ja myönteinen näkyvyys paikallismediassa. Tällä on vaikutusta Saimaan alueen ihmisten käsityksiin norpan suojelun kannalta merkittävistä toimenpiteistä, ja pidemmällä aikavälillä hankkeen tuoma myönteinen julkisuus voi

paitsi lisätä norppatietoisuutta myös liennyttää edelleen jossain määrin kahta jakautunutta asenneilmapiiriä. Hankkeen toinen merkittävä ansio on kuntien virkamiesten aktiivinen osallistaminen maankäytön suunnittelun ja kaavoituksen prosesseihin, jolla myöskin on ollut merkittävä vaikutus asenneilmapiiriin. Tutkimuksemme näkökulmasta aito osallistaminen, jolla tarkoitamme eri sidosryhmien osallistamista suojelun suunnitteluun ja päätöksentekoon alusta alkaen, on sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä saimaannorpan suojelun kannalta täysin keskeistä. Säilyäkseen elinkelpoisena uhanalainen norppakanta tarvitsee ennen kaikkea Saimaan alueen mahdollisimman monien asukkaiden tuen.

6 KIITOKSET

Raportin kirjoittajat haluavat kiittää Jouni Koskelaa Savonlinnan Metsähallituksesta Itä-Savon artikkeleiden keräämisestä ja toimittamisesta. Olemme syvästi kiitollisia kaikille anonyymeille haastatelluille, joita ilman tätä tutkimusta ei olisi tehty. Minttu Jaakkola ja Salla Laasonen kiittävät nykyisiä työnantajiaan, Jaakkola Maj ja Tor Nesslingin Säätiötä sekä Laasonen Rotterdam School of Management/Erasmus University Rotterdamia, mahdollisuudesta saattaa hanke loppuun päivätyön ohella.

7 KIRJALLISUUS

- Alasuutari, P. (2011) Laadullinen tutkimus 2.0. 4. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.
- Arnstein, S.R. (1969) *A Ladder of Citizen Participation*. Journal of American Institute for Planners, 35:4, 216–224.
- Beierle, T. & Cayford, J. (2002) *Democracy in Practice: Public Participation in Environmental Decisions*. Resources for the Future. Washington.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006) *Using thematic analysis in psychology*. Qualitative Research in Psychology, 3(2), 77–101.
- Etelä-Savon ELY-keskus (2017) *Saimaannorpan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen huomioon ottaminen rantarakentamisen lupaprosesseissa*.
- Etelä-Savon maakuntaliitto (2015) Harava-kysely, 2.11.2015.
- Jaakkola, M., Laasonen, S. & Vuorisalo, T. (2014) Action D4. *Pre and post-project attitudes for Saimaa seal conservation at the regional and the national levels*. Project Delivery (2014). LIFE12NAT/FI/000367 LIFE Saimaa Seal. University of Turku. https://www.utu.fi/sites/default/files/public%3A//media/file/LIFE_Delivery5_2014_UTU.pdf
- Jaakkola, M., Vuorisalo, T. & Peltonen, L. (2018) *Saimaannorppa ja ihminen. Sosiaalisesti kestävä luonnonsuojelun haaste*. Into Kustannus. Helsinki.
- Kolari, I., Eskelinen, P. & Hirvonen, E. (2018) *Saimaan vedenomistajat ja norpansuojelu*. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 43/2018. Luonnonvarakeskus, Helsinki.
- Maa- ja metsätalousministeriö (2015) *Saimaannorppa ja kalastus -seurantaryhmän raportti*. Maa- ja metsätalousministeriön työryhmämuistio 2015:4. Helsinki.
- Media Audit Finland (2018) <http://mediaauditfinland.fi/2018/> (luettu 12.12.2018).
- Mosseinen, E. (1997) *Contingent Valuation: the Case of the Saimaa Seal*. University of Joensuu Publications in Social Sciences N:o 28.
- Patton, M. (1990) *Qualitative Evaluation and Research Methods*. SAGE Publications.
- Seppänen, E. & Forsman, L. (2014) *Mistä tulevat saimaannorppa-alueen kalastajat?* RKTL:n työraportteja 1/2014.
- Tonder, M. & Jurvelius, J. (2004) *Attitudes towards fishery and conservation of the Saimaa ringed seal in Lake Pihlajavesi*. Finland Environmental Conservation 31(2):122–129.
- Turja, T. (2018) *Tietoisuus ja asenteet saimaannorpasta*. Tutkimusraportti, Taloustutkimus.
- Ventriss, C. & Kuentzel, W. (2005) *Critical Theory and the Role of the Citizen Involvement in Environmental Decision Making: A Re-Examination*. International Journal of Organization Theory and Behaviour 8:4, 520–540.
- WWF Suomi (2015) TNS Gallup Oy:n tekemä kysely.
- Ympäristöministeriö (2011) *Saimaannorpan suojelun strategia ja toimenpidesuunnitelma*. Helsinki.
- Ympäristöministeriö (2017) *Saimaannorpan suojelun strategia ja toimenpidesuunnitelma*. Helsinki.

LIITE 1 HAASTATTELUKYSYMYKSET

1. Mikä on oma suhteesi (henkilökohtainen ja ammatillinen) saimaannorppaan?

2. Millainen on mielestäsi tämänhetkinen ilmapiiri saimaannorppaan ja sen suojeluun liittyen?

3. Onko tilanne mielestäsi muuttunut kuluneen viiden vuoden aikana (ts kun viimeksi aiheesta keskustelimme?).

4. Onko Saimaannorppa-LIFE-hanke tuttu?

Mitä mielestäsi hankkeella tavoitellaan?

Onko hanke lisännyt mielestäsi näkyvyyttä saimaannorpasta/tietoisuutta saimaannorpan uhanalaisuudesta ja suojelukeinoista?

Millaista vaikutusta hankkeella on mielestäsi ollut saimaannorpan suojeluun ja yleiseen ilmapiiriin?

5. Kysymyksiä liittyen Saimaannorpan suojelun keinoihin

Tarvitseeko mielestäsi saimaannorppaa suojella?

Jos ei, niin miksi? / Jos kyllä, niin mitkä keinot olisivat mielestäsi tehokkaimpia saimaannorpan suojelemiseksi?

Mitä mieltä olet valtioneuvoston asetuksesta (2016), joka rajoittaa verkkokalastusta Saimaalla?

Pitäisikö mielestäsi verkkokalastus Saimaalla kieltää kokonaan?

Mitä mieltä olet rantojen/vesialueen käyttöön liittyvistä rajoituksista? Ovatko vaikuttaneet elämäsi/elinkeinoosi? Miten?

6. Kysymyksiä liittyen saimaannorppakeskustelun vastakkainasetteluun

Koetko että on olemassa vastakkainasettelua norppakeskusteluun liittyen?

Kenen välillä vastakkainasettelua mielestäsi on? Nimeä tahoja, nimiä.

Missä se näkyy?

Ketkä on näkyvimmit toimijat saimaannorppakeskustelussa? Ketkä saavat äänenensä kuuluviin? Keiden ääni ei kuulu?

Mikä on oma suhtautumisesi tähän vastakkainasetteluun?

Oletko ollut osallisena vastakkainasettelussa?

Vaikuttaako vastakkainasettelu ihmissuhteisiisi tai omaan elämäsi?

7. Haastateltavan osallistuminen saimaannorpan suojeluun

Koetko, että olet päässyt osallistumaan saimaannorpasta käytyyn keskusteluun tai konkreettisen suojelutoimintaan, kerro.

Minkä vuoksi halusit osallistua julkiseen keskusteluun/suojelutoimiin?

Miten koit keskustelun/suojelutoimet? Onko mielestäsi julkisella mielipiteelläsi/osallistumisellasi ollut vaikutusta ja jos, niin miten?

Minkälaista osallistaminen olisi ideaalitalanteessa?

8. Muita ajatuksia

Jäikö jotain ollennaista mielestäsi vielä sanomatta?

LIITE 2 NVIVO TEEMA-ANALYYSI SANOMALEHTI-AINEISTOSTA

The screenshot displays the NVivo Pro software interface. The main window shows a list of nodes under the 'Nodes' tab. The nodes are organized into two main categories: 'Argumentti luottamukseen liittyen' and 'Argumentti sairaanorpan suojeluun liittyen'. Each node is associated with a specific source, a number of references, and a creation/modification date. The 'Nodes' list is as follows:

Name	Sources	References	Created On	Created By	Modified On	Modified By
Argumentti luottamukseen liittyen		42	26-06-2018 12:	MJ	26-06-2018 12:	MJ
Epäluottamus paikallisiin		4	26-06-2018 12:	MJ	13-07-2018 4:1	MJ
Epäluottamus suojelijoihin		6	26-06-2018 12:	MJ	12-08-2018 4:5	MJ
Epäluottamus toimittajaan		4	12-08-2018 4:4	MJ	12-08-2018 4:5	MJ
Epäluottamus tutkijoihin		12	26-06-2018 12:	MJ	12-08-2018 4:4	MJ
Epäluottamus viranomaisiin		17	26-06-2018 12:	MJ	12-08-2018 4:2	MJ
Luottamus paikallisiin		2	26-06-2018 12:	MJ	28-06-2018 1:3	MJ
Luottamus suojelijoihin		1	26-06-2018 12:	MJ	13-07-2018 9:2	MJ
Luottamus tutkijoihin		0	26-06-2018 12:	MJ	26-06-2018 12:	MJ
Luottamus viranomaisiin		1	26-06-2018 12:	MJ	13-07-2018 9:2	MJ
Argumentti sairaanorpan suojeluun liittyen		0	26-06-2018 12:	MJ	26-06-2018 12:	MJ
Äänikarkoitimien vastustus		12	12-07-2018 2:2	MJ	13-07-2018 9:2	MJ
Apukinosten puolto		14	26-06-2018 12:	MJ	12-08-2018 3:0	MJ
Apukinosten vastustus		1	26-06-2018 12:	MJ	12-07-2018 1:5	MJ
Kaavoituksen ohjailun puolto		3	26-06-2018 12:	MJ	13-07-2018 8:5	MJ
Kaavoituksen ohjailun vastustus		4	26-06-2018 12:	MJ	13-07-2018 3:4	MJ
Kalastuksenvalvonnan tehostaminen		5	28-06-2018 9:5	MJ	13-07-2018 4:1	MJ
Kalastusrajoituksia ei tarvitse tiukentaa		2	28-06-2018 1:0	MJ	13-07-2018 4:0	MJ

VIIMEISIMMÄT TUTU eJULKAISUT

- 6/2018 Jones, Ana Maria – Wilenius, Markku & Niskanen, Suvi: Access to Green. Enhancing Urban Attractiveness in Urban Centers – the Case of Turku.
- 5/2018 Jones, Ana Maria & Wilenius, Markku: A Green Urban Future. Scaled-Up Perspectives in Urban Green for Human-Centered and Livable Urban Cores.
- 4/2018 Kaskinen, Juha & Parkkinen, Marjukka: Kohteena kiertotalous. TRY OUT! -hankkeen tulevaisuusprosessin tulokset.
- 3/2018 Balcom Raleigh, Nicolas A. – Pouru, Laura – Leino-Richert, Ellinoora – Parkkinen, Marjukka & Wilenius, Markku: Futures Literacy Lab for Education. Imagining Complex Futures of Human Settlements at Finland Futures Academy Summer School 2017.
- 2/2018 Saarimaa, Riikka & Wilenius, Markku (editors) Futures of a Complex World. Proceedings of the Conference "Futures of a Complex World", 12–13 June 2017, Turku, Finland.
- 1/2018 Eranti, Ashok Kumar & Kaskinen, Juha (editors) Sustainable Energy Challenges of India. Essays of the study course "Future Sustainable Energy Challenges".
- 11/2017 Heinonen, Sirkka – Honkapuro, Samuli – Karjalainen, Joni – Koljonen, Tiina – Ruotsalainen, Juho & Similä, Lassi: Final Neo-Carbon Energy Countdown – Ready for Renewables.
- 10/2017 Heinonen, Sirkka – Ruotsalainen, Juho & Karjalainen, Joni: Transformational Energy Futures. Neo-Carbon Energy Societal Scenarios.
- 9/2017 Kuhmonen, Tuomas – Ahokas, Ira – Ahvenainen, Marko & Pohjolainen, Pasi: Suomen proteiinijärjestelmän polkuriippuvuus ja muutoskitka.
- 8/2017 Kuhmonen, Tuomas & Kinnunen, Venla: Pirkanmaan nuorten tulevaisuuskuvat.
- 7/2017 Tapio, Petri – Aalto, Hanna-Kaisa – Höyssä, Maria – Minkkinen, Matti – Siivonen, Katriina – Wilenius, Markku & Arvonen Anne (eds) Coolest Student Papers at Finland Futures Research Centre 2016–2017. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen valittuja opiskelijatöitä 2016–2017.
- 6/2017 Heikkilä, Katariina – Nevala, Tuulia – Ahokas, Ira – Hyttinen, Liisa & Ollila, Johanna: Nuorten tulevaisuuskuvat 2067. Näkökulma suomalaisen yhteiskunnan kehittämiseksi.
- 5/2017 Nieminen, Anne: Aurinkoenergia- ja kysyntäjoustoselvitys.
- 4/2017 Heinonen, Sirkka – Parkkinen, Marjukka – Ruotsalainen, Juho – Karjalainen, Joni & Zavalova, Sofia: Surprising Energy Futures. Testing the Resilience of Renewable Energy Scenarios with Black Swans.
- 3/2017 Heinonen, Sirkka – Vähäkari, Noora & Karjalainen, Joni: Neo-Carbon Energy World – What Opportunities for Chile? Neo-Carbon Energy Futures Clinique IV.
- 2/2017 Heinonen, Sirkka – Karjalainen, Joni – Parkkinen, Marjukka & Ruotsalainen, Juho: Clean Disruption for Abundant Futures. Neo-Carbon Energy Futures Clinique III.
- 1/2017 Hario, Pasi – Parkkinen, Marjukka – Siivonen, Katriina & Tuittila, Satu: Historian museo Turkuun. Osallisuusverstasprosessin tulokset.
-

Get inspired by
futures.

Tulevaisuuden tutkimuskeskus
Turun yliopisto

Minttumaaria Jaakkola, Salla Laasonen ja Timo Vuorisalo

**SAIMAANNORPAN SUOJELUUN LIITTYVIEN
ASENTEIDEN KEHITYS VUOSINA 2013–2018 JA
SAIMAANNORPPA LIFE -HANKKEEN VAIKUTUKSET
ASENNEILMAPIIRIN MUUTOKSEEN**

TUTU eJULKAISUJA 1/2019

ISBN 978-952-249-519-8, ISSN 1797-1322

TULEVAISUUDEN
TUTKIMUSKESKUS